

Innehållsförteckning:

När bör jag kontakta en veterinär?	2
Vanliga sjukdomsproblem och frågor	3
Choklad och våra husdjur	3
Råttgift och våra husdjur	3
Alger och djur som dricker och badar	4
Allergier på hund och katt	4
Förebygga med foder för hundar och katter	5
Den äldre hunden och katten	5
Hundens och kattens munhygien	6
Jakthunden	6
Den överviktiga hunden och katten	7
Fästingar och fästingsäsang	7
Vanliga sjukdomar hos smådjur	8
Vanliga sjukdomar hos fåglar och behovet av att studera spillningen	17
Vanliga sjukdomar hos reptiler	28

**Sjukvårdsupplysning för djur kan du även få från
Agrias telefonveterinär tel: 0900-100 51 61. De har
öppet vardagar 16.00-24.00, helger 07.00-24.00.
Obs! Samtalet kostar 25 kr.**

När bör jag kontakta en veterinär?

Den här informationen är tänkt som en guide kring hur pass akut du bör ta dig till en veterinär om du misstänker att ditt djur inte mår bra. Givetvis är det inte fel att åka till veterinären tidigare än vi angett. Våra husdjur är ofta bytesdjur i naturen, om de visar sig hängiga väljs de ut av rovdjur och äts upp, så instinkten att alltid försöka se frisk ut ligger kvar även när de bor hemma hos dig. Att spionera på dina djur och övervaka dem när de inte tror att du ser kan vara bra, för då brukar de "släppa fasaden" och visa hur de egentligen mår.

Ring veterinären direkt om djuret har:

- Svag eller oregelbunden puls.
- Blekt tandkött eller tunga.
- Varit nära att drunkna.
- Andas kraftigt, mycket snabbt och länge eller det låter när djuret andas.
- Skadat sig så man misstänker benbrott (den inte stödjer på benet eller det hänger konstigt och verkar slappt, ibland i en annan vinkel än normalt)
- Skadat sig så man ser ner till benet i något sår eller blödningen inte stoppar snabbt.
- Vid ögonskada samt om ögat verkar större än normalt eller pupillen ser annorlunda ut.
- Slagits med ett annat djur, ff.a om slagsmålet var med ett vilt djur.
- Fått bettsår i buk eller bröst. –det kan vara djupa och allvarliga sår, även om ingångshålet är litet på utan och det inte blöder mycket.
- Blivit biten av getingar, bin eller ormar.
- Har knäckt av en eller flera tänder/skadat näbben.
- Bitit på elsladdar och misstänkts fått en stöt.
- Blivit bränd eller andats in rök
- Misstänkts fått värmeslag eller blivit kraftigt nerkyld.
- Sitter och "krystar" för att göra ifrån sig utan att det kommer någon avföring.
- Verkar kvävas av någon anledning eller är svullen vid krävan.
- Är svullen om buken och den låter "ihålig" om man knäpper lite lätt på den.
- Misstänkts ha svält något främmande föremål, t.ex. en leksak, plastbitar, giftig mat etc.
- Diarré med blod i eller som har en grön eller svart färg och luktar illa.
- Diarré som rinner okontrollerat, inte bara mycket lös avföring eller djuret verkar medtaget.
- Blöder från könsorganen eller någon kroppsöppning.
- Råkat fått i sig för mycket av ordinerad medicin eller fått i sig medicin avsedd för människor.
- Kramper, går i cirklar, har huvudet snedvridet, okontrollerade ögonrörelser, raglar när den går, inte kan använda bakbenen eller liknande. Fåglar som slutar flyga eller ligger på burbottnen och flaxar okontrollerat. Trillar av sin pinne utan förvarning.
- Skriker när du hanterar den, särskilt på kaniner och råttor.
- Vid förlossning/äggläggning verkar svag och slutar försöka krysta fram ungarna, skriker, blöder mycket från könsorganen och liknande.
- Blod i urinen.

Konsultera en veterinär, helst inom ett dygn, om djuret:

- Andas snabbare än normalt.
- Nyser och hostar eller rinner från ögon och nos.
- Verkar ha svårt för att äta eller inte ätit på 6-8 timmar.
- Har haft diarré i mer än ett dygn.
- Dricker mycket mer vatten än den brukar.

ARKEN ZOO

VI ÄLSKAR DJUR.

- Verkar apatiskt eller är lugnare, slöare än normalt.
- Ändrar beteende kraftigt på något sätt, t.ex. blir aggressiv och bits –som den aldrig gjort innan, eller verkar väldigt skrämmd utan anledning mm.
- Blivit mjölkig i ögonen och verkar ha svårt för att se.
- Rör sig annorlunda eller verkar svullen i sina leder.
- Efter en förlossning och inte efterbörden kommit inom 4 timmar.
- En digivande hona som blir spänd och röd över juvren och ömmar.
- En hane som får svullna testiklar.
- Idogt slickar och biter på något speciellt ställe på kroppen.
- Kliar sig onormalt mycket.
- Fäller massor av päls/fjädrar utan att det är dags för normal fällning/ruggning.
- Fått utslag eller knölar
- Du hittar djur i pälsen/fjäderdräkten.

Håll ett noggrant öga på ditt djur och var beredd att ringa veterinären om djuret:

- Fått dålig andedräkt på kort tid eller dregglaer.
- Tappat eller gått upp snabbt i vikt.
- Pälsen eller djuret luktar illa.
- Flytningar från nosen, munnen, analöppningen, könsorganen eller öronen som inte är blodblandad och inte verkar påverka djuret.

Vanliga sjukdomsproblem och frågor

Choklad och våra husdjur

(Informationen är tagen från Giftinformationscentralens hemsida.)

Choklad innehåller kakao som bland annat innehåller teobromin, ett ämne som många djurslag är känsliga för. Hundar och katter verkar vara extra känsliga. Symtomen kommer som regel efter 4-24 timmar med kräkningar, buksmärtor, törst, inkontinens, skakighet och rastlöshet, riklig salivering och hjärtklappning. Vid större mängder kan djuret dö.

Mörk choklad innehåller merteobromin än ljus choklad och så lite som 15gram mörk choklad till en 10kg hund kan räcka för en förgiftning! I butiken finns produkter med chokladsmak och även chokladfyllning och liknande, i den chokladen är teobrominet givetvis borttaget.

Råttgift och våra husdjur

Råttgift i form av utlagt bete eller förtäring av råttor och möss som ätit råttgift kan vara väldigt allvarligt. I Sverige är produkter innehållande warfarin, kumatetralyl och så kallade "super-warfariner", till exempel bromadiolon och difenakum, godkända för utrotning av råttor och möss. Dessa preparat hämmar blodets förmåga att levra sig och kan leda till allvarliga blödningar. Vissa skillnader finns mellan olika råttgifter och det är därför viktigt att veta vilket råttgift ditt djur har ätit av. På Giftinformationscentralen kan du med hjälp av preparatets registreringsnummer på förpackningen ta reda på vilken typ av råttgift ditt djur har ätit av.

Blödningar uppkommer som regel 1-3 dagar efter förtäringen och kan vara alltifrån blåmärken och blödningar från slemhinnor i nos, munhåla och svalg, blod i avföring och urin till massiva blödningar i inre organ. Tillståndet kan bli livshotande. En blödning i en led kan förorsaka håla och smärta. Behandling sker alltid efter kontakt med veterinär, om förtäringen upptäcks omgående kan man framkalla kräkning och ge medicinskt kol samt K-vitamin spruta som hjälper blodet att koagulera.

ARKEN ZOO

VI ÄLSKAR DJUR.

Alger och djur som dricker och badar

Djur som dricker vatten ur sjöar och vattendrag med höga halter av algtoxiner från blågröna alger (cyanobakterier) riskerar att bli allvarligt sjuka. Den vattenmängd som krävs för svår påverkan varierar kraftigt beroende på vilka blågröna alger som blommar och hur mycket toxin som producerats för tillfället.

Symptomen på algförgiftning kan vara kräkningar, fradga ur munnen, diarré, ostadig gång, klåda och irriterade ögon kan komma inom några timmar till ett halvt dygn. I allvarliga fall kan förlamningar, kramper, lågt blodtryck, lever- och njurskador, lungpåverkan och blödningar från mage och tarm tillstöta. Förlamningar och kramper kommer ofta snabbt, medan de övriga symtomen kan dröja något dygn. Om du misstänker att ditt djur badat i förorenat vatten skölj pälsen noggrant med rent vatten och kontakta veterinär eller sjukvårdsupplysning – telefonnummer står i början av dokumentet.

Vid tveksamhet kan det lokala miljökontoret tillfrågas om algernas aktuella utbredning. Länsstyrelsens Informationscentral Östersjön kan också tillfrågas när det gäller Stockholmstrakten och Östersjön; tel. nr. 08-785 51 18 eller 08-785 54 04 måndag-fredag 8.00-16.00 eller läs mer på deras webbplats.

Allergier på hund och katt

Idag talas det mycket om allergier. Vägen till en korrekt diagnos hos veterinären kan tyckas lång och krånglig... men det är en snarig väg att gå! Bl.a. för att man måste fastställa om det överhuvudtaget gäller en allergi eller en överkänslighet. Hudproblem som är ett tecken på allergi kan även orsakas av parasiter, svamp, bakterier, fel hormonbalans och andra inre sjukdomar – de måste ju uteslutas. Det brukar göras genom t.ex. skrapprover, kamprover, blodprover, avföringsprover och pricktester. Omkring 15% av våra hundar är extra känsliga som kan ge irritationer, av dem reagerar c:a 1% på sitt foder.

Många antar direkt att det är något fel på hundens torrfoder men allergier orsakade av djurets miljö är mycket vanligare, t.ex. pollen, kvalster, mögel eller loppor. Även kontaktallergier är relativt vanliga. Det visar sig oftast i huden med klåda, utslag, sår och inflammationer beroende på vart djuret kommer i kontakt med materialet den inte tål. T.ex. nickel i halsbandet, materialet i matskålen, sköljmedelsrester på sin bädd, schampoorester etc.

Fundera även på följande som kan ligga till grund för reaktionen hos djuret

- Är hunden sjuk på något sätt, bortsatt från hudproblemen?
- Är hunden 6-18 månader? -Beroende på ras inträffar nu könsmognaden och första löpet. Det gör att din hund kan bli mer stressad och äta annorlunda (en del hanhundar knappt alls!) detta sker samtidigt som kroppen ska växa och utvecklas, det gör det svårt för immunförsvaret att räcka till.
- Hur lever hunden? Är den mycket aktiv, stressad, orolig?
- Har du nyligen bytt foder eller valt att ge hunden något passande kosttillskott? -Då måste du ge det tid! Tid för hunden att vänja kroppen vid det nya och tid för effekten att märkas.

För att ta reda på om det är en foderöverkänslighet utgår man från ett foder med så få proteinkällor som möjligt. Man kan även använda ett särskilt veterinärt foder där proteinerna redan är nedbrutna i fodret så att djurets immunförsvaret inte reagerar på dem. Detta för att det alltid är proteindelen i en specifik råvara som hunden reagerar på. Hunden kan inte vara allergisk mot "spannmål" eller "kött" utan emot proteinet i t.ex. majs eller vete resp. kyckling-kött eller laxkött. Hunden kan alltså inte vara allergisk mot ett visst fodermärke, utan det är då emot en viss beståndsdel i det fodret –som mycket väl kan förekomma i flertalet foder.

Vi får ofta kunder i butiken som säger att deras hund är proteinallergisk. Visst, så kan ibland vara fallet, men det är inte protein överlag –som ju finns i nästan allt vi äter, utan ett specifikt slag från en specifik råvara. Om hunden inte fick äta proteiner alls skulle den leva bara av socker och fett? Fodermedelstestet bör pågå i minst två månader och då ska ALLT bort utöver fodret dvs. inget godis, inget grisöra, tuggben eller godis av någon snäll tant på stan, allt tas bort. Slarva inte! Det finns ingen chans att veta om det är torrfodret, godiset eller tuggbenet djuret reagerar på. Allt djuret stoppar i sig kan vara en källa till reaktionen!

Om djuret slutar visa symptom återgår man sedan efterhand, med en sak i taget, till den vanliga dieten för att få bekräftat att de verkligen reagera på den kosten och kunna "ringa in" vart problemet ligger. Förfarandet är tidskrävande och kan uppfattas som väldigt frustrerande men är nödvändigt för att verkligen komma tillrätta med vad som orsakar djurets problem.

Kortisonbehandlingar, Omega 3-fettsyror, som finns i t.ex. fiskolja, och regelbundna bad är hjälpmedel som används för att göra livet lättare för djur med allergiska besvär. På senare tid har också immunterapi börjat användas som metod för ff.a. unga hundar. Det innebär ett extrakt framtaget speciellt för varje patient beroende på vad han/hon är allergisk mot. Behandlingen består av en rad injektioner som innehåller det allergiframkallande ämnet i ökande mängd. Syftet är att minska patientens känslighet för ämnet. Vissa patienter svarar mycket bra och kan ibland efter ett par års behandling helt sluta, för andra blir det en livslång behandling.

Oftast kan reaktionen hållas i schack med mediciner och att kontakt med ämnet undviks helt. Om det inte går att undvika det allergena ämnet som t.ex. gräs, damm eller liknande och djuret har kraftiga reaktioner så det behöver stora mängder medicin kan det i vissa fall vara bättre om djuret får somna in.

Förebygga med foder för hundar och katter

Många sjukdomar och problem med din hund kan undvikas om man arbetar förebyggande redan innan hunden blir sjuk! Här är ett par kategorier på hundar och katter som vi ofta får förfrågningar om:

Den äldre hunden och katten

Vad händer i kroppen djuret blir äldre? Känns det jobbigt när du kommer in med din pigga, glada, hund eller katt i sina bästa år och vi kallar den "gamal" eller "mogen medelålder"? (5-10 år beroende på ras) Faktum är att ditt husdjur inte bara åldras på utsidan utan börjar långt

tidigare åldras på insidan. Det tar ett kvalitativt foder hänsyn till och försöker förebygga.

Många medelålders hundar och katter blir stela i sina leder och tappar rörlighet. Genom att tillsätta glykosamin och kondriotinsulfat bygger vi upp lederna och omega3-fettsyror minskar inflammationer i lederna. Ett lägre kaloriinnehåll minskar risken för övervikt som sliter på lederna.

De får också svårare att ta upp näringen i fodret från tarmen och behöver extra hjälp för att hålla tarmen frisk och arbetande. I fodret sker detta genom extra fibrer för tarmens arbete och extra lättåtkomlig näring.

Pälsen blir tunnare, glesare och mjällar oftare, det kan leda till klåda, ömhet och ökad risk för hudinfektioner. Ökat innehåll av Omega-3 och -6 fettsyror hjälper med att hålla pälsen i trim.

Munhälsan försämras med åldern och många av de seniorfoder vi säljer innehåller ämnen som minskar mängden plack som ombildas till tandsten (läs mer under hundens munhygien)

ARKEN ZOO

VI ÄLSKAR DJUR.

Hundens och kattens munhygien

En annan stor bov som orsakar många skador är problem inne i munnen. Plack, tandsten, tandlossning mm. Från 8-10v. ålder bör man sköta sin hund och katts munhygien –börja alltså precis när du får hem dem. Ju tidigare du vänjer den, ju lättare blir det! Från 6 månaders ålder finns alla permanenta tänder på plats och det är dem vi måste sköta för resten av djurets liv. Plack är en kladdig, gulaktig bakteriebeläggning på tänderna som omvandlas till tandsten – precis som hos oss människor. Tandsten ger ofta upphov till inflammationer i tandköttet, som veterinären kallar för Gingivit, det får man ta bort mekaniskt genom ultraljud eller skrapning hos veterinären. För att bekämpa de här otrevligheterna kan man hjälpa till på olika sätt:

- Borsta tänderna med tandborste och tandkräm avsedd för djur.
- Det är inte alla som vande sin valp eller kattunge vid att borsta tänderna –å får vi ta till lite andra metoder som t.ex. tandkrämigel eller spray som sprids i munnen.
- Ge hunden tuggtabletter eller särskilt "tandtuggsgodis" som ändrar miljön i munnen så att inte tandsten bildas så snabbt och bakterier inte trivs lika bra. Det finns tyvärr inte så många sådana produkter till katterna.
- Anpassa fodret till hunden genom att välja foder med förebyggande ämnen och form på bitarna samt servera fodret torrt.
- Undvik "kladdigt" godis som leverpastej, ost, köttbullar, bröd etc. som ofta stannar kvar i munnen som rester och "kladdar ner". Låt också bli sådant med mycket socker som t.ex. kakor som fräter på djurens emalj.
- Använd Plaque off (www.biodistra.se) som sägs kunna bryta ner tandsten i hundens mun. Det rekommenderas ofta från veterinären och vi har även många kunder som upplevt en god effekt. Men som alla naturpreparat är det en del som inte märker någon skillnad alls.

Jakthunden

De flesta duktiga jakthundar har en jaktlust som skulle ha räckt flera dagar i sträck men det är inte alltid kroppen räcker till. Den stora prestationen, både i styrka och i uthållighet, som jakten kräver ställer höga krav på hunden och därigenom hundens foder. Redan innan jaktsäsongen börjar bör hunden vara i god kondition för att kunna prestera bra och minska risken för skador. Det gör att vi rekommenderar att c:a 6 veckor innan jakten lägga över hunden på ett kvalitativt prestandafoder (t.ex. Eukanuba jogging&agility Purina performance eller Royal Canin 4300, 4800) Det tar nämligen så länge innan effekten av ett nytt foder är på topp!

Jakthunden är en av få hundar vi ibland förordar uppblött torrfoder till. Jakthunden behöver mycket vätska och det kan vara ett sätt att öka vätskeintaget. Tänk som så att om din hund avbryter jakten för att dricka har den varit mycket törstig en längre tid. Huvudet vill oftast mer än vad kroppen klarar av. Under själva jakt dagen dela upp fodergivan i flera små portioner och börja med första givan tidigt. Hunden ska inte jaga på full mage eftersom det ökar risken för magomvridning och att kroppen lägger mycket energi på att bryta ner fodret och inte på fysisk ansträngning. Ge även fri tillgång på ljummet vatten till hunden. Vid paus i jakten håll hunden varm och torr, låt hunden varva ner först och ge sedan ett litet mellanmål c:a ¼ av dagsgivan tillsammans med fri tillgång på ljummet vatten. Efter avslutad jakt låt hunden varva ner till normal aktivitet och ge sedan resterande del av dagsgivan. Går hunden helt ner i vila kan det blockera aptiten.

Den överviktiga hunden och katten

En av de största farorna för våra moderna hundar är övervikt. Idag räknas det att ungefär 40% av våra katter och 20-30% av hundarna är överviktiga! Överviktiga djur:

- Drabbas lättare av sjukdomar bl.a. diabetes, ledproblem och leverskador.
- Har en kortare livslängd
- Har en lägre aktivitet genom svårigheter att röra sig, svårt att andas och smärta i leder.
- Har ökade risker vid sövning och operationer
- Försvårar behandlingen av diabetes, hjärt, lungsjukdomar, leversjukdomar, cancer mm.
- Har oftare problem med förstoppning eller ökad gasbildning
- Drabbas lättare av värmeslag
- Har ofta ett sämre humör
- Haren ökad risk för att drabbas av infektioner genom ett sämre immunförsvar
- Får sämre hygien, många är så feta att de har svårt att tvätta sig ordentligt!
- Har sämre fertilitet och mycket större risker vid förlossningen pga. sämre värkarbete.

Det är mycket svårare att få djuret att gå ner i vikt istället för att förhindra att den går upp från första början! Ett djur med lagom hull ska ha en markerad midja på djuret och revbenen ska enkelt kännas. Om du är osäker så kom in till oss så tittar vi över djuret och väger den.

Det vanligaste sättet att skaffa sig en överviktig hund läggs redan i valpstadiet. "Normal matvägran" dvs. när valpen fortfarande är aktiv, dricker samt kissar och bajsar som den ska är ingenting ovanligt och kan ha flera orsaker, oftast att valpen helt enkelt inte är hungrig! En hund kan behöva +/-20% av angiven foderrekommendation. Pga. olika aktivitet, ras, behov att värma sig, kyla sig mm. Att förhastiga sig och snabbt byta fodersort eller blanda i diverse matrester, godis, oljor, ägg mm. i fodret gör att vi pressar på med stimulans för valpen att äta, och den äter för att den helt plötsligt får massor av godis, inte för att den egentligen behöver.

Det är lätt att kilona sakta smyger sig på. Det är kanske inte fören någon, lite försynt, påpekar att sötosen har blivit lite mullig som man reagerar. Många kommer med undanflykter där de berättar att det faktiskt är "en stooooor katt" eller att hunden bara är gullig med lite hull. Sen tycker man ju så synd om den som måste banta, som inte får äta godis och måste röra på sig. Vad man kanske inte tänker på då djurets långsiktiga hälsa.

Har du en överviktig hund? Sätt upp en LÅNGSIKTIG plan avseende restriktioner/anpassning i foder, godis och motion! Att banta en hund tar tid! Oftast går den bara ner 1-2%/vecka dvs. en 25kg hund som borde väga 20 kg, det kan ta 20 veckor eller mer att gå ner de kilona.

Fästingar och fästingsäsong

Nu när ljuset och värmen är på väg tillbaka vaknar även en del mindre trevliga bekanta ur sin vinterdvala. Sjukdomar som TBE (smittsam hjärnhinneinflammation), Borrelia och Ehrlichia kan spridas genom ett fästingbett till människa, men även till hund och katt. TBE anses smitta direkt vid själva bittet, medan överföring av mikroorganismerna Borrelia och Ehrlichia kan dröja upp till ett dygn.

Dessa sjukdomar är mycket allvarliga och ofta ger både akuta och kroniska sjukdomsproblem, är naturligtvis det bästa att undvika risk för smittspridning över huvudetaget. Det finns tyvärr inte något vaccin mot vare sig TBE, Borrelia eller Ehrlichia för våra husdjur. Däremot finns behandling mot Borrelia och Ehrlichia när djuret väl insjuknat. Bekämpningen mot dessa sjukdomar inriktas i stället på att undvika att fästingar biter sig fast i våra djur.

Frontline spot-on kan användas både på hund och katt. Medlet appliceras (enligt bifogad anvisning i förpackningen) på djurets hud och sprider sig över hela kroppen under några dagar. Det angriper fästingars (och loppors) nervsystem. Det är dock inte ovanligt att djur som behandlats med Frontline trots allt får fästingar. Biverkningar på Frontline är t.ex. övergående ökad salivering då katten slickat sin päls. Vid användning av spray på hund kan ögonirritation förekomma.

Exspot har både en fästingrepellerande och fästingdödande effekt. Detta gör att hundar behandlade med Exspot sällan får fästingar. Exspot vet appliceras (enligt bifogad anvisning i förpackningen) på huden och har en mycket bra fästingrepellerande effekt efter 2-3 dagar, då det spridit sig över hela kroppen. OBS! får ej användas på katt! Biverkningar på Exspot är t.ex. hudirritation, klåda och håravfall på appliceringsstället

Scalibor är ett hundhalsband som avger ett medel som har både fästingrepellerande och fästingdödande effekt. Effekten håller i sig i ca 6 månader. Scalibor får ej användas på katt. Biverkningar på Scalibur är t.ex. lokal hudirritation på halsen vid halsbandet.

I mycket sällsynta fall har medlen givit centralnervösa biverkningar som trötthet och vinglighet av övergående art. Om sådan biverkan inträffar ska djuret omedelbart schamponeras (därigenom avlägsnas preparatet), alternativt halsbandet tas av, och veterinär kontaktas. Mer information om preparaten finns naturligtvis i förpackningarnas bipacksedel.

Både Frontline, Exspot och Scalibur finns att köpa receptfritt på apotek. Medlen har effekt i ca 4 veckor. Första 4-5 dagarna efter applicering bör djuren ej bada då effekten och verkningstiden kraftigt försämras. Frekvent badande leder således till att djuret behöver behandling oftare. OBS! Schamponering löser upp medlet och effekten avtar helt. Scaliburhalsbanden skadar fisk och andra vattenlevande djur så ska tas av vid bad!

Det finns även mängder av huskurer, en del fryser åt dem, andra är övertygade om att de fungerar mycket bra. Bland de mest klassiska är vitlökspreparat i kapslar, torkas eler som olja. Vitlök är giftigt för hundar så var aktsam med mängderna.

Vanliga sjukdomar hos smådjur

Nedanstående lista är på inget sätt en komplett förteckning över de sjukdomar som kan drabbas av, utan det är mer en genomgång på vanliga problem och lite kring förebyggande åtgärder och botemedel.

Amyloidos

Är en sjukdom där äggviteämnen som bildas i kroppen lagras upp i olika organ, framför allt lever och njurar. Detta leder till att dessa organ inte kan fungera normalt och det leder till lever/njursvikt. Tecken på denna sjukdom kan vara svullen buk, urinvägsproblem, uttorkning, dålig aptit, sträv päls. Det finns tyvärr ingen behandling för detta.

Bettfel –Alltså problem med tänderna

Framtänderna växer under hela livet på våra smådjur, kindtänderna växer kontinuerligt på en del av dem. Genom att tänderna möts när djuret tuggar förhindras normalt att de blir förväxta. Felaktigt bett (medfött), skador på käkarna eller tänderna, bölder eller felaktig utfodring kan leda till att en eller flera tänder blir förväxta.

Ett djur med tandproblem känns ofta igen genom att pälsen under haka och på halsen är blöt för att de saliverar mer. De brukar äta mindre, långsammare och slutar äta svårtuggat foder, t.ex. hö. När kaniner och marsvin drabbas brukar det vara för lite hö i kosten, så de tuggar för lite och sliter inte sina tänder tillräckligt.

Den vanligaste anledningen är alltför fiberfattig kost och alltför mycket godis och grönsaker. Djuret förstår inte att välja det som är nyttigast, precis lika lite som barn gör det. Det kan också vara ett medfött bettfel eller ett fel som orsakats av en skada, t.ex. att djuret blivit tappat och skadat. Det kan hos marsvin också bero på c-vitaminbrist eller hos alla smådjur kalkbrist, inflammationer i käken eller andra sjukdomar.

En vanlig missuppfattning är att mineralstenarna används för att djuren ska gnaga på och slita ner sina tänder. De är alldeles för mjuka för det, mineralstenarna är till för just mineraltillskott. Veterinär måste uppsökas så snart detta problem misstänks. De tittar i munnen och kan röntga djuret. Tänderna klipps eller filas ner, oftast när djuret är sövt. Sen måste ofta djuret tvångsmatas för att börja äta ordentligt igen. Tyvärr brukar problem en gång leda till problem fler gånger. Ser vi bettfel redan på ungar rekommenderar vi avlivning av djuret, hur hemskt det än låter. På ett äldre djur kan det gå bra om fodret justeras. Givetvis använder man aldrig djur med bettfel i avel.

Brist på foder och vatten

Det låter jättehemskt, men det är inte så ovanligt att våra smådjur glöms bort. Starv kan leda till uttorkning, svält, magsår, kannibalism och slutligen döden för det lilla husdjuret.

Bölder

Bölder kan orsakas av bitsår från andra djur, skador från inredningen i buren eller i huset. Såren som bildas infekteras och bildar bölder under huden. Hamstrar kan få bölder i sina kindpåsar som orsakas av sår i dem av felaktigt foder. Då en böld uppstått måste den öppnas och tömmas, oftast krävs även antibiotikabehandling. Om man vet varför djuret fick bölden bör bakomliggande åtgärd justeras.

C-vitaminbrist hos marsvin

Marsvin kan inte, precis som oss människor, själv skapa C-vitamin i kroppen utan behöver allt sitt C-vitaminbehov tillgodosett genom kosten. Det kan inte nog understrykas hur viktigt detta är. Många sjukdomar hos marsvin är relaterade just till C-vitaminbrist. Problem är vanligast hos de med störst C-vitaminbehov, alltså växande ungar, dräktiga honor och äldre individer. Brist kan också vara en inkörsport till andra sjukdomar t.ex. sänkt immunförsvar som lättare ger t.ex. lunginflammation. Underhållsbehovet för ett marsvin är 5-10 mg/kg dagligen, vid dräktighet bör man ge 30 mg/kg. Överdosing av C-vitamin är sällsynt eftersom vitaminet är vattenlösligt och överskott utsöndras via urinen. Det skall till mycket kraftiga överdoseringar för att det skall ge upphov till biverkningar.

C-vitamin får djuret genom C-vitamin berikade pellets, grönsaker och tillskott i vattnet, munnen eller på maten. Det kan vara svårt att hemma veta exakt hur mycket C-vitamin djuret får i sig. Genom ett par enkla regler kan vi känna oss säkrare.

- Pelletsprodukten bör vara av HÖG kvalitet, att köpa i lösvikt kan vara bra, men man bör försäkra sig om att produkten är färsk. Kom dock ihåg att C-vitamin halten sjunker och vid felaktig förvaring förlorar pelleten snabbt all C-vitamin. Till och med vid riktig förvaring i en kall torr omgivning så förlorar pellets halva C-vitaminmängden på ca 6 veckor!
- Välj grönsaker med högt vitamininnehåll. Isbergssallad, gurka och tomat är till stor del bara vatten... De bästa är t.ex. grönkål, persilja, rödbetsblast, spenat, paprika och broccoli. De mest c-vitaminrika frukterna är kiwis och apelsiner.
- Ge C-vitamintillskott direkt i munnen på djuret om det går och ha inte en öppnad flaska mer än ca 4-6 veckor, efter den tiden är stora delar av innehållet förstört, även om bäst före datumet är betydligt längre på produkten. Vi rekommenderar alltså inte att ge C-vitamin i vattnet, dels späds det ut i så stor mängd att marsvinet troligt inte får i sig tillräckligt, sedan bryter både luft och ljus ner vitaminet.

ARKEN ZOO

VI ÄLSKAR DJUR.

Marsvin som har brist på C-vitamin kan i lindrigare fall få torr och frasig päls, rinnande ögon och snuva, försämrad aptit och sämre immunförsvar. De kan även bli stela i lederna och vara ömma vid beröring. Små sår i huden som infekteras av bakterier eller svamp är inte ovanligt pga. det försämrade immunförsvaret. I allvarigare fall kommer blödningar från tandkött, i leder och i musklerna och till slut förlamning i bakdelen. Det leder till slut till döden om det inte åtgärdas.

Diarré

Att vara dålig i magen behöver inte vara diarré. Har djuret diarré är avföringen flytande! Det blir snabbt akut och måste kontrolleras av veterinär.

Epilepsi

Det förekommer ffa. hos gerbiler, upp till 40% av dem har kramper någon gång. De kan lösas ut av hantering, bli skrämmd eller nya miljöer med alltifrån lindriga skakningar till kraftiga kramper och kollapser. Lyckligtvis verkar det inte ha några negativa effekter på lång sikt. Enklaste åtgärderna är att försöka förebygga kramperna med god hantering och en stabil miljö, ffa. i början av livet för djuren.

Fetma

Det är ett mycket vanligt problem bland alla smådjur. Det är inte ovanligt att stöta på djur som ibland väger nästan dubbelt så mycket som de borde, det kan leda till ett otal problem t.ex. diabetes, ledproblem mm. Vanligast är det ägaren som av vänlighet skämmer bort djuret med massor av feta godsaker. Givetvis kan ditt djur få godis, men i lagom mängd och man kan ju välja nyttigare sorter.

Förgiftningar

Nedanstående produkter har man ofta i hemmet och är vara giftiga för dina smådjur;

Aceton	Tuschpennor	Bensin	Nagellacksbortta
Alkohol	Choklad	Jod	gning
Ammoniak	Kritor	Insektssprayer	Målarfärg
Antifryspray	Tvättmedel	Laxermedel	Rengöringsmedel
Blekmedel	Mjukmedel	Tändstickor	Thinner
Tändare	Textilinfärgning	Mediciner	
Kaffe	Golvpolish	Malkulor	
Coca cola	Hårfärgning	Nagellack	
Målartvätt	Te	Ljusolja	
Parfym	Tvål	Alkohol	
Rättgift	Terpentin	Ogräsmedel	

Det finns en del, inte direkt giftiga, men olämpliga vegetabilier.

- Avocado (kan ge blodstockning och vätskeansamlingar på fåglar, okänt om det är giftigt för reptiler och smådjur.)
- Banan (mkt hög fosforhalt)
- Broccoli, brysselkål, vitkål, blomkål och kinakål (kan orsaka nedsatt sköldkörtelfunktion som leder till sänkt ämnesomsättning, dålig tillväxt och slöhet.)
- Spenat, rabarber, och betor (innehåller mycket oxalsyra och kan orsaka gikt. De hindrar även kroppens kalciumupptag.)

Det finns även en hel del giftiga växter som du bör lära dig att undvika. Det finns säkert många fler olämpliga växter, så anta inte att något är ätligt för att det inte står med på "giftiglistan". (listan är tagen ifrån en mycket bra undulatsida på Internet: www.undulatsidan.objektivt.com)

agave, allamanda, alocasia, aloe vera, alruna, amaryllis, ampelfackla, ampellilja, aralia, aster, azalea, backsippa, ballongblomma, balsamin, banddracena, benjaminfikus, bergspalm, benved, besksöya, buskhortensia, buxbom, begonia, belladonna, bergsyra, benved, betlehemstjärna, björnloka, blomstertobak, blyblomma, blåregn, blåsippa, blåtry, bocktörne, bondtobak, bougainvillea, brakved, bredbladigt bocktörne, bromwallia, brunfesia, brudslöja, bågarranka, cissus, clematis, clivia, cultorum röd, cyklamen, diffenbaccia, diplandea, dofranka, dofttibast, drakblodsträd, druvfläder, därört, därrepe, ekorrbar, elefantöra, fackellilja, falsk akacia, fingerborgsblomma, finnmyrten, fiolfikus, flaskfot, flasklilja, flaminboblomma, flikrabarber, fläckig munkhätta, fiolfikus, fredskalla, färgginst, fönsterfikus, förmakspalm, gardenia, garderobsblomma (zamioculcas), geranium, getrams, gladiolus, groddbräken, gul kungslilja, gullginst, gullregn, gullranka, gulltörel, gul nattskatta, gulsippa, haemanthus, harginst, hartassbräken, hibiskus, high chaparall, hortensia, hundrova, hyacint, hybridsnöbär, hålröt, hängsparris, hästkastanj, idegranar (många sorter), iris (många sorter), jasmin, jordgalla, julros, julstjärna, järnek, jättenysrot, kabbeleka gul, kaladium, kalla, kanariepalm, kandelaberviva, kantdracena, kaprifol, karakinbuske, kattsvans, kinesisk riddarsporre, klematis, klänglilja, klätt, klätterfikus, klätterkalla, kolokvint, korallbär, kristi-törnekrona, krokus, krollilja, kroton, kryssantemum, kungslilja, kärrtövel, körsbärsträd, liguster, liljekonvalj, liljor (många sorter), lupin, lobelia, läkelobelia, madagaskarpalm, madonnalilja, minikaktus, minikastanj, mistel, monstera, moses brinnande buske, mose stentavlor, mosippa, munkhätta, murgröna, mönjelisa, narciss, nattskatta, nordisk stormhatt, odört, oleander, olvon (många sorter), orkidé (många sorter), palmaralia, papegojblomma, paradibuske, parkolvon, penningblad, penningbräken, philodendron (alla sorter), pingstlilja, pion, porslinsblomma, praktriddarsporre, prickblad, primula, påsklilja, ranunkel, renfana, revormstörel, rhododendron, ricinräd, robinia (alla sorter), rosenginst, rosensköna, rosling, rådhusvin, röd hundrova, röd stamginst, röd trolldruva, sabellilja, salvia, schefflera, silver dust, silverkalla, sippor, skelört, skvattram, småtörel, smörblomma, snöbär, snödroppe, sommarfläder, spansk peppar, spikklubba, spjutbräken, sprängört, stormhatt, stor riddarsporre, svansparris, svärdsililja, svärmostunga, tibast, tidlösa, tiggarranunkel, tomatplanta, tobaksplanta, tovsippa, trolldruva, trädgårdsstormhatt, tujor (många sorter), vissa sorters tulpan, tysk ginst, vandrande jude, vargtörel, vidjehortensia, vildaurikel, vildkaprifol, vildpersilja, vildvin, vinruta, vintergröna, virginiatobak, vitklöver, vitsippa, vivor (många sorter), våreld, vårginst, vårtörel, yuccapalm, åderblad, äkta stormhatt, änglatrumpet, ängssyra, ärttörnemm, ökenstjärna, ökenros

Hudinfektioner

Det är ett annat vanligt problem på ff.a. kaniner och marsvin. Det brukar uppstå när urin och avföring får sitta kvar i pälsen och fräta på huden. Blir det öppna sår frodas gärna både bakterier och svamp i dem. På sommaren kan tom. fluglarver frodas i såren. Det är viktigt att regelbundet kontrollera hälsan på djuret, om sår skulle uppkomma ska de behandlas med rakning, sårtvätt, salva och eventuellt antibiotika (bara på veterinärs inrådan!) omedelbart!

Håravfall och kala fläckar i pälsen

Det kan röra sig om både sjukliga och icke-sjukliga orsaker. Att skrubba sig mot burinredningen eller ha en burkamrat som tuggar på håret kan vara orsaker från djurets miljö. Det kan också bero på flera olika sjukdomar som problem med njurar, sköldkörtel och binjurar. Olika parasiter är inte heller ovanligt –Läs mer under "Parasiter".

Hos äldre marsvinshonor kan det ofta vara hormoniellt med håravfallet. Orsaken är ofta okänd men ibland kan cystor på äggstockarna hittas. Generellt behandlas det inte, om det räknas som lindrigt. I allvarigare fall kan hormonbehandling och sterilisering vara aktuellt.

Att djuren tuggar av päls på varandra ses främst hos marsvin där det dominerande djuret tuggar på andra, undergivna marsvins päls. Det finns ingen annan behandling av detta än att skilja marsvinen åt om det blir ett problem för djuren eller ägaren. Om ett ensamt djur tuggar av sin egen päls kan detta vara ett tecken på för fiberfattig kost och för lite sysselsättning. Om man har marsvin och kaniner tillsammans kan också kaninen tugga av marsvinets päls när den "putsar" marsvinen.

Gerbiler tappar ofta pälsen på nosen, och kan få öppna sår och krutor det kallas *Nosdermatit*. Det orsakas av avskavningsmöjligheter i buren eller problem med den sk. Harderiska körteln som sitter bakom ögat och bildar ett sekret som tömmer sig vid ögat. Därifrån rinner det in i näsan via tårkanalen. Detta sekret blandas med saliv och sprids över pälsen då gerbilen putsar sig. Att använda sig av sandbad och studera sina djur noggrant så att problemet inte uppstår är bästa behandlingen. Om det skulle uppstå kontaktas veterinär som vanligtvis ger antibiotika.

Känslighet för antibiotika

Marsvin och kaniner är mycket känsliga för vissa sorters antibiotika. Därför ska du aldrig behandla med antibiotikapreparat utan inrådan från en kunnig veterinär. Tom. en del salvor kan ge reaktioner, fast de är ofarliga för andra djur. Den största störningen innebär att antibiotikan kraftigt påverkar balansen i mag-tarmfloran som kan ge ett helt utslaget mag och tarmsystem med mycket allvarliga följder.

Infekterad trampdyna

Symptomen kan vara svullna fötter, hälta, ovilja att röra sig och det beror främst på dålig burhygien och dålig underlag i buren. Man ser det främst på kaniner och marsvin som måste gå på nätgolv eller lever i en smutsig miljö. Veterinären brukar behandla med antibiotika och bandage på tasserna. Tyvärr brukar en infektion här sprida sig till lederna.

Livmodersproblem (Kanin)

Kaninen som art är mycket fertil och har en livmoder som är skapt för många kullar och många ungar. I fångenskap får oftast inte honan några ungar och kroppsorgan som är "oanvända" i kroppen ökar risken för olika sjukdomar. Vanligt är både livmoders-inflammationer och livmodertumörer. Ofta märks först flytningar eller blödningar från könsvägarna vid 3-4 års ålder. Kaniner är duktiga på att dölja sina sjukdomar och den kan verka frisk i övrigt, så åk till en veterinär om du ser flytningar eller blödningar! Hos veterinären röntgas kaninen för att se om en sterilisering räcker eller om cancern spridit sig t.ex. till lungorna, om det är fallet bör djuret få somna in. Om det är en inflammation ges antibiotika om man inte vill operera, men tillståndet återkommer ofta så operation rekommenderas.

Trots riskerna med sterilisering av honorna kan det vara rekommendabelt att göra det innan 1 års ålder så att inga sjukdomar hunnit utvecklas och kaninen är i god vigör och klarar operationen bättre.

Luftvägsinfektioner

Mykoplasma *Mycoplasma pulmonis* Det är en bakterielliknande organism som är mycket smittsam, till skillnad från bakterier så kan mykoplasman inte odlas vilket gör det svårt att ställa en säker diagnos. Många smådjur kan vara friska smittbärare och kroniskt smittade djur inte alltid uppvisar kliniska symptom.. Symptom kan vara nysande, rinnande ögon och näsa, rödfärgade tårar och sekret runt nosen. Om infektionen går ner i lungorna och orsakar

lunginflammation ses ofta ansträngd andning, ibland tydligt hörbara biljud från luftvägarna, nedsatt allmäntillstånd, dålig aptit och avmagring. De bör alltid direkt behandlas med antibiotika om misstanke om sjukdomen finns. Risker är annars stor för att sjukdomen blir kronisk. Hur allvarligt det blir beror på djurets ålder, immunförsvar och miljö.

Sendavirus Samma symptom som hos mykoplasma, men kan inte behandlas med antibiotika eftersom det är ett virus. Drabbar främst stora musbesättningar och då ffa. unga möss.

Lunginflammation Pneumoni

Det är en av de vanligaste bakteriella sjukdomarna hos ffa. marsvin och kan orsakas av många olika virus och bakterier. Vid stress, dåligt foder, dålig skötsel, drag och c-vitaminbrist kan lunginflammation få lätt att utvecklas hos djuret. Man ser att de har svårt att andas, nos och ögon rinner, de är slöa och saknar aptit. Om de även är infekterade i öronen kan de vara vingliga, vrida sig konstigt eller gå i cirklar. Veterinär måste uppsökas som odlar fram vilken bakterie det rör sig om och behandlar med antibiotika. Tyvärr är det trots riktig behandling ofta omöjligt att bli av med

Lös avföring (Kanin)

Att kaninen är smetig i baken beror inte på att den inte sköter sin hygien, utan för att någonting är fel!! Det vanligaste är felaktig utfodring beroende på att kaniner främst är grovfoderätare som ska äta hö och gräs –inte fet och söt mat. Att kaninen tycker om allt ifrån 'rostbröd' till cornflakes behöver inte alls betyda att det är nyttigt för den –jämför oss människor och godis. Resultatet blir en tarm som arbetar mycket sämre med en felaktig tarmflora. Det kan ta flera veckor eller t.o.m. månader på denna kost innan avföringen rättar till sig, man måste m.a.o. ha tålamod och inte slarva med kosten. Om kaninen skulle tappa mycket i vikt, bli slö, få rena diarréer eller inte blir bra i magen trots rätt utfodring, sök veterinär.

Det kan också bero på en ryggskada eller kraftig övervikt så att kaninen helt enkelt inte kommer åt. Ryggskadan brukar diagnostiseras av en veterinär och är inget man kan göra åt förutom hjälpa djuret att hålla sig rent. Övervikt –Ja, då är det bantningskur som gäller!

Neurologiska rubbningar (Kanin)

Det kan vara t.ex. Huvudlutningar, cirkelgång, förlamningar, epilepsiliknande anfall, balansrubbningar, beteenderubbningar, ökad törst och urinering, avmagring mm. En orsak till detta är en mikroskopisk parasit som kan leva inuti djurets celler *Encephalitozoon cuniculi*. Som främst angriper kaniner men ibland även människa och andra djur. Smitta sker via urinen från infekterade kaniner. Vanligtvis blir kaninungar smittade av sin mamma redan de första dagarna i livet. Smitta i fosterlivet kan också förekomma. Sjukdomen kan löpa symptomfritt hela livet men vanligt är att en smittad kanin någon gång i livet drabbas av olika neurologiska symptom eller symptom till följd av njurskador. Att ställa rätt diagnos är mycket svårt för veterinären men det finns blodprov som kan påvisa ett aktivt immunförsvar som bevisar att parasiten troligen är närvarande. Bakterier, tumörer och liknande kan också orsaka liknande symptom. Behandlingen är besvärlig och tar tid. Det finns idag inget preparat som gör kaninen helt frisk och man får betrakta prognosen som dålig, även om de blir friska är återfallsrisken stor. Att låta djuret somna in kan vara ett humant alternativ.

Njursjukdom

Gamla gerbiler och hamstrar drabbas ofta av avmagring, förlorad muskelmassa, dålig aptit och slöhet. Ibland ses även ökad törst. Det kan vara åldern som tar ut sin rätt men kan också varas symptom på njursjukdom. Behandlingen är enbart understödande, med tonvikt på färskt rent vatten och mat för att förhindra stress, som annars i sin tur kan utlösa akut njursvikt.

Parasiter

Det finns flera olika parasiter som kan drabba våra smådjur, de vanligaste är t.ex.

Blodsugande löss kan ibland ses som små mini-fästingar i nacke och på kroppen på möss och råttor. Lössen orsakar en intensiv klåda, och ofta ses håravfall och rivsår här och var på kroppen efter råttans/musens vassa klor. Löss smittar vanligen genom kontakt med andra smittade djur eller en smittad omgivning.

Hårsäckskvalster *Demodex* Är en av de vanligaste orsakerna till fläckvis håravfall och krustor hos hamster. Det lever nere i hårsäckarna och leder till torr, fjällande hud och håravfall, ffa. på rygg och bakdel. Sjukdomen är inte dödlig, brukar tyda på att någon annan sjukdom har satt ner hamsterns immunförsvar. Det kan behandlas, men vill gärna återkomma. Man tar ett skrapprov på huden för att fastställa att det är Demodex. Behandlas med ivomec.

Kaninskabb/ Mjällkvalster/ Mjällskabb *Cheyletiella* Lever i huden, oftast på ryggen av kaninen. Man kan inte hitta parasiten i pälsen för att den lever nere i huden. Det yttrar sig till en början som ökad mängd mjäll. Så småningom kan det leda till hårlösa fläckar och sår med skorpor. Vanligtvis börjar problemen i nacken, på främre delen av ryggen samt längst bak på ryggen strax ovanför svansen. Ofta, men inte alltid, kliar de sig rejält. Parasiten behandlas med injektions-behandling med t.ex. ivomec hos veterinären. Dock kan ibland krävas upp till 6 behandlingar för att bli av med den. Man behöver också sanera kaninens bur och närmiljö för att undvika smitta igen.

Löss Är små, vinglösa, platta insekter som lever i pälsen. Både vuxna löss och ägg hittas fästade vid hårskaften. Det pågår ofta utan synliga yttre symptom. Vid kraftig infektion så brukar de klia sig intensivt och kan klia upp sår och tappa päls. Krustor på och runt öronen ses ibland. De irriterar och skadar hudens yta och livnar sig på kroppsvätskor som utsöndras i de sår som klias upp. Behandlingen består vanligen i badning med ett antiparasitärt schampo.

Marsvinsskabb *Trixacarus caviae* Detta skabbdjur lever i hudens yttre lager och orsakar intensivt kliande och omfattande håravfall. Ibland kan de hittas utan klåda hos djuret, men i stället håravfall, sår och skorpor i huden. I andra fall är infektionen och irritationen så allvarlig att djuret orsakar sig själv allvarliga sår, och uppvisar ett vilt springande och cirklande beteende. De brukar även tjuta högt när man tar och känner på de angripna områdena. Behandlingen utgörs sedan av 3-4 injektioner med Ivomec med ca 2 veckors intervall. Skabb smittar INTE till människor.

Pälsätare Ser ut som en beige c:a 1,5 mm lång krypande parasit i pälsen på marsvin. De tuggar i sig päls och brukar inte orsaka klåda innan de förökar sig i stora mängder. Det diskuteras varifrån de kommer, men många är överens att de kan ligga vilande i kroppen hos djuret och börja utvecklas om marsvinet får någon försvagning på immunförsvaret t.ex. C-vitaminbrist, förkylning etc. Lättast att se dem tidigt är runt ögon, öron och på buken. Behandla med ett ohyreschampoo, oftast räcker två gånger med en veckas mellanrum.

Öronskabb Leder till ansamling av ett brunt torrt material i hörselgången som irriterar örat och skapar sår. Behandlingen sker genom noggrann rengöring av örat och örondroppar –eftersom det gör ganska ont på djuret används ibland sprutor istället för örondroppar.

Ringorm Orsakas av en svampsjukdom och förekommer både hos kanin och hos marsvin men främst hos marsvin, kan även smitta till människa. Unga marsvin brukar vara de som utsätts mest och yttrar sig som fläckvis håravfall i ansikte, nos och på öron. Huden kan i dessa partier vara flagig och torr. Ger ibland också klåda och håravfall med krustbildning i huden, ibland läker det i mitten och ser då ut som en ring, därav ringorm. Symptomen kan ibland vara mycket svaga. Vid misstanke om ringorm bör veterinär uppsökas så att lämplig behandling sätts in.

Rödfärgade tårar *Sialodacryoadenit* Viruset påverkar framför allt tårkörtlarna som sitter bakom ögat. Dessa börjar producera mer sekret än vanligt, och i detta sekret finns ett rött pigment som orsakar rödfärgning av tårvätskan. Symptomen hos det sjuka djuret blir röda tårar, rött sekret runt näsan, klåda mot ögon och ansikte, och ibland svullnader runt ögonen. Som vid andra virusinfektioner så finns det ingen behandling, utan djurets immunförsvar måste kunna hantera sjukdomen på egen hand. Rödfärgade tårar ses ibland även utan andra symptom på sjukdom. Det röda pigmentet i tårvätskan kan öka vid olika former av stress, t ex rädsla, miljöbyte, fasthållning, annan sjukdom.

Pasteurellos

En stor andel kaniner bär på en bakterie kallad *Pasteurella multocida* i sina bihålor. Denna bakterie orsakar inte problem på kaniner med ett friskt immunförsvar. Under vissa stress-situationer, som t ex dålig utfodring, hög omgivningstemperatur, dålig ventilation, trängsel, flytt etc. så kan denna bakterie föröka sig snabbt och orsaka allvarlig sjukdom. Bakterien kan orsaka infektioner i övre luftvägar, livmoder, hud, njurar, urinblåsa, tårkanaler, mellanöra och lungor. Veterinär ska kontaktas om Du observerar flöde från ögon, näsa, vulva, eller om kaninen tappar aptiten, blir dämpad, får diarré, lutar huvudet åt ena sidan, tappar balansen, eller får ansträngd andning.

Trauman

Våra smådjur blir lätt skadade genom att man tappar dem i golvet, klämmer dem eller hanterar dem felaktigt. Benbrott är inte helt ovanliga men svåra att behandla på t.ex. möss, råttor och hamstrar.

Trumsjuka/Nedsatt magsäcksmotorik

Om marsvin och kaniner slutar äta, pga. t ex. stress, eller utfodras med för fiberfattig, dvs. för lite hö, och för fet kost kan det leda till sk. trumsjuka. Det betyder att rörelserna i tarmen som matar fram fodret och sedan avföringen avtar och t.o.m. avstannar ibland. Det gör att magen och tarmarna blir gasfyllda och orsakar smärta för djuret. Det är ett livshotande tillstånd som kräver veterinärvård. Det första tecknet är att djuret äter mindre och bajsar mindre. Kan vara hängigt, inte vilja röra sig eller verkar irriterat. Klämmer man försiktigt på magen kan man höra ett bubblande ljud. Behandlingen består i att ge djuret mycket vätska för att få matrester att passera i tarmen och inte klumpa ihop sig i stora hårda bollar och med medicinering aktivera tarmens rörelser. Det är tidskrävande och arbetsamt. I flera fall går inte djurets liv att räddas.

Tumörer

Framförallt råttor, möss och hamstrar har lätt för att drabbas av tumörer. Vissa undersökningar säger att 90 % av råttorna över 2 års ålder kommer att få en tumör! Den absolut vanligaste tumörformen hos både råttor och möss är juvertumörer ("bröstcancer"). Detta kan drabba både hanar och honor. Hos råttor är dessa tumörformer nästan alltid godartade, det vill säga de sprids inte vidare i kroppen. Råttans bröstvävnad sitter inte bara runt spenarna, utan sträcker sig upp på hals, på sidor, och på baksidan av bakbenen. Detta leder i sin tur till störningar i hormonbalansen och håravfall samt ändrat beteende.

Tyzzers sjukdom

Denna tarmsjukdom orsakas av en tarmbakterie och är vanlig hos gerbiler, men drabbar ibland även möss och råttor. Framförallt hos unga djur är dödligheten hög. De är tufsiga i pälsen, slöa, ihopkrupna och äter dåligt. Ibland har de diarré. Det är alltså mycket diffusa symptom. Att ha rent i buren och minimera stress för djuren med transporter och nya miljöer är viktigt för att undvika sjukdomen. Behandling sker av veterinär med tetracyklin i dricksvattnet till en drabbad koloni.

ARKEN ZOO

VI ÄLSKAR DJUR.

Urinsten

Det är relativt vanligt, symptomen är att djuret har ont när de kissar och brukar då pipa beklagligt, ofta sitter ihopkurad och skjuter rygg och kan tom kissa blodblandad urin. Upptäcker man något av dessa symptom bör veterinär kontaktas. Om djuret inte kan kissa alls är tillståndet akut och veterinär måste uppsökas omedelbart. Man röntgar djuret för att se om man hittar några urinstenar i blåsan eller urinröret. De avlägsnas med operation och sedan antibiotika om djuret även har en urinvägsinfektion. Operationerna brukar gå bra, men risken är stor att nya stenar bildas, man vet inte helt säkert men tror det kan vara ärftligt och kostrelaterat. Om de visar sådana tendenser ska kalkfattig kost ges.

Urinsten kan även drabba kaniner, det är dock inte riktigt lika vanligt på kaniner som på marsvin. Kaniner har en annan typ av kalksättning jämfört med marsvin och många andra djur. Allt kalk i födan tas upp via tarmväggen och kroppen förser sig med vad den behöver från blodet och överskottet utsöndras via njurarna, d.v.s. i urinen. Följaktligen kan det bli rikligt med kalk i urinen och detta kan då ses som en vitaktig grumling av urinen. I vissa fall då överskottet är kraftigt och pågår under en längre tid kan det bildas trögflytande, leraktigt sekret eller stenar i urinblåsan som orsakar smärta och problem vid urinering. Även gällande kaniner är det exakta sjukdomsförloppet inte helt klarlagt.

Urinsten ses ofta hos hamster. Symptom på detta behöver inte alltid vara uppenbara för ägaren. Det kan t ex visa sig som att hamstern kissar oftare än vanligt, tar i mer då den kissar, blod i urinen, ökat drickande, slöhet och dålig aptit. Behandling innebär kirurgi följt av antibiotika.

Värmeslag

Våra smådjur är känsliga för värmeslag, framför allt marsvin som är överviktiga och/eller kraftigt behårade. Temperaturer över 30 grader, hög luftfuktighet (över 70%), otillräckligt med skugga och ventilering, trängsel, och andra yttre stressfaktorer bidrar till att utlösa värmeslag. Tecken på värmeslag kan vara att djuret flämtar, dreglar, är svagt och ovilligt att röra sig, kramper, och i värsta fall dödsfall. Om symptomen känns igen i tidigt skede är det behandlingsbart. Marsvinet ska sprayas med kallt vatten eller badas i kallt vatten som akutåtgärd, sen måste veterinär uppsökas.

Man kan förebygga värmeslag genom att tillförsäkra tillräckligt med skugga och bra ventilering, men inte drag.

“Wet-tail” Proliferativ ileit

Så kallas en vanlig bakteriell infektion hos hamstrar. Man vet inte exakt vad som orsakar den men troligtvis felaktig utfodring, plötsliga foderbyten, trängsel, dålig hygien eller annan stress. Sjukdomen drabbar oftast hamstrar i avväjningsåldern, mellan 3-6 veckor gamla. Alla hamstrar oavsett ålder kan dock drabbas. Den långhåriga teddy-hamstern tycks vara speciellt känslig. Hamstern får diarré och blir kletig runt baken, sköter inte sin päls och sitter ihopkrupen. Den tappar aptiten och blir uttorkad, avmagrad och irriterad. Ibland syns blod från ändtarmen. Hamstern brukar dö efter 1-7 dagar. Med tanke på detta bör djuret behandlas så snabbt som möjligt hos veterinär med antibiotika, vätska och medel mot diarré. Det är ofta behandlingen misslyckas dock.

Vanliga sjukdomar hos fåglar. Vikten av att studera spillningen

Fåglar visar inte sina sjukdomssymptom öppet utan maskerar dem mycket väl och länge. Det gör oftast att när de väl visar sig vara sjuka har förloppet gått så långt att fågeln inte kan räddas. Därför är det viktigt att du som ägare noggrant studerar din fågel för förändringar. Det kan vara t.ex. ändrad avföring, ändrad vikt, ändrat beteende eller ändrade matvanor. Kontakta snabbt veterinär om du misstänker sjukdom! Och tänk på att förebyggande sjukvård är den bästa sjukvården!

Spillningen ett bra sätt att tidigt se förändringar i hur din fågel mår. Även om det blir lite skitsnack är det viktigt! Fåglar har en snabb matsmältning, mycket kortare än vår – så du kan snabbt se förändringar. Ta för vana att lära dig hur det brukar se ut, annars kan du ju inte känna igen förändringarna! Det vi ff.a. vill hålla ett öga på är; färg, lukt, mängd. Undulater och parakiter släpper spillning normalt 35-50 gånger/dag. Mindre arter ännu oftare. Ändrad färg, konsistens och innehåll på spillningen är oftast ett tecken på bakomliggande sjukdom.

Det finns tre delar i avföringen. Den flytande urindelen ska vara klar och färglös, den fasta urindelen krämvit och nästan lite "kalkig". Den ska inte vara gul eller grön. Den sista delen avföringen ska inte innehålla osmälta frön och växtdelar eller lukta illa.

OBS det som djurägare ofta tolkar som diarré är i verkligheten oftast ökad mängd urin, dvs ökad mängd vätska i spillningen. Det är viktigt att studera alla de tre olika komponenterna för att avgöra vilken av dem som är förändrad.

Man bör tänka på att ändringar i kosten kan ge normala förändringar. Morötter, blåbär, rödbeta etc. ger kraftiga färgförändringar i spillningen och om den ätit ovanligt mycket frukt och grönt någon dag ger det normalt en lösare spillning. Färgen kan variera något efter kosten, äter de frön är den oftast grön eller svart, och pellets ofta mer brunaktig.

A-Vitaminbrist

A-vitamin kan inte djuren själv tillverka och måste alltså tillföras i kosten. Det behövs för ett antal funktioner i kroppen, bl.a. bentillväxt, reproduktion, immunförsvarets utveckling och för underhåll av friska slemhinnor. Att bara äta frön ger väldigt lite A-vitamin i kosten. A-vitamin förekommer främst i gröna och röd-gula grönsaker och i en del frukter.

När undulaten påvisar en A-vitaminbrist brukar slemhinnorna i kroppen bli påverkade och det är lättare för bakterier, virus och andra smittämnen att angripa fågeln. Bristen sänker dessutom immunförsvaret vilket gör det ännu lättare för en infektion att sprida sig. De kan se lite snoriga ut, nysa och sitta uppburade. Det är också vanligt att de mager trots att de äter normalt. Om fåglarna ska häcka ger bristen nedsatta resultat och mjuka skal på äggen, av de befruktade äggen kläcks också färre än normalt.

Candida albicans

Det är en mögelsvamp som angriper luftvägarna och matsmältningssystemet och kan vara dödlig för fåglarna. Det känns igen med att de kastar upp foder, munnen får vitaktiga beläggningar och krävan töms mycket långsamt. Fågeln får diarré med en sötaktig lukt och ibland luktar de även sött ur munnen. Det är undulater med nedsatt immunförsvaret, främst handuppmatade ungar som drabbas.

Det är en vanlig mögelsvamp som kan smitta många djurarter. Det är t.ex. inte ovanligt att vi har sjukdomen på våra händer och i vår saliv. Den bästa behandlingen är förebyggande genom god hygien, ff.a. vid kontakten med ungar. Skulle en fågel vara drabbad kontaktas veterinär, och fågeln behandlas med antibiotika.

Coccidios

Coccidier är små encelliga organismer kallat protozoer som orsakar sjukdomen Coccidios. Symptomen är hos lättare angripna fåglar mycket lindriga, det gör att t.ex. en uppfödare kan ha sjukdomen i sin besättning utan att veta om det. Stress och ett försämrat immunförsvar kan orsaka sjukdomens utbrott och symptomen då är aptitlöshet, tappad vikt, uttorkning och grönaktig diarré, till sist plötslig död. Smittan sprids genom fåglarnas avföring, och diagnos ställs genom avföringsprover.

Den bästa förebyggande åtgärden är att hålla hög hygien och ge fåglarna gott om levnadsutrymme, där de inte behöver komma i kontakt med sin avföring. Din veterinär ordinerar preparat som dödar cocciderna, sedan tas nya avföringsprov tas för man ska vara säker på att det inte tillkommit nya.

D-vitamin brist

D-vitamin, särskilt D3-vitaminet är viktigt för kalciumupptaget som bygger upp fågelns skelett. En brist visar sig som ett svagare skelett som lättare leder till brott, felställda ben, tunnskaliga ägg och kramper pga. lågt kalkinnehåll i blodet.

Veterinären sammanställer symptomen ihop med röntgenbilder för att se om skelettet är urkalkat. Man kan ge akuta kalkinjektioner och ändra fodret så att fågel får i sig tillräckligt med kalk. Tyvärr skadas ofta fåglarna oåterkalleligt.

Risken är störst för fåglar som inte kommer ut i solen eller har en anpassad UV-lampa samt inte får ett berikat foder med kalk och vitaminer. Ute i naturen så smörjer fåglarna sin fjäderdräkt med sekret från gumpen, de har en putsörtel där. I solen ändras sekretet och bildar D3 som fåglarna sedan tar upp.

Diabetes

Kan drabba fåglar precis som människor och vanligast är det på äldre och överviktiga, oftast honor. Orsaken är lite annorlunda från däggdjuren. Fåglar har inte insulinbrist utan en överproduktion av *Glucagon* som är ett hormon som stödjer och ökar sockermängden i blodet genom att öka nedbrytningen i levern, det gör att blodsockernivåerna stiger kraftigt.

Symptomen är att fågel dricker och kissar ovanligt mycket. De kanske går ner i vikt trots att de äter hela tiden, det beror på att den inte kan ta tillvara kolhydraterna från kosten och känner sig hungriga hela tiden. För att få energi bryter den istället ner kroppens egna proteiner och fettdepåer.

Man behandlar med insulininjektioner i bröstmuskeln, oftast 2ggr/dag, men det fungerar inte alltid så bra eftersom fåglar bryter ner insulinet mycket snabbare än däggdjur. Man ändrar också dieten ff.a. genom att ordinera pellets så man kan strikt kontrollera vad fågel äter. Insulinchocker på fåglar ger muskeltkramp och kan även hamna i koma eller dö. En fågel med diabetes drabbas också oftare och lättare av infektioner som kan påverka dem illa.

Som beskrivningen säger är diabetes ett allvarligt kapitel, det är inte alltid ägarna klarar av medicineringen som också stressar fågel kraftigt. Det kan vara bättre att låta den somna in.

Epilepsi

Fåglar kan, liksom alla andra levande varelser med nervbanor och hjärna, få epilepsi. Den kan yttra sig på olika sätt precis som för människor. En variant är att den visar sig i stressiga situationer, men även ljus och ljud kan påverka. Fågeln blir stel, kanske ligger på magen eller sidan. Pupillerna är förstörade och visar ingen respons på ljus. Man får ingen kontakt med djuret som ofta varken hör eller ser.

Det bästa att göra under ett anfall är att släcka ljuset lite och dämpa alla ljud. När anfallet är över och fågeln håller på att vakna hamnar den i ett lätt förvirrat tillstånd. Risken kan vara att under den perioden blir den rädd och uppfattar inte vem du är och kan kanske hugga i panik. Sitt istället bredvid och prata med den om den är tam och van vid det, annars låt den vara helt och observera bara återhämtningen. Efter ett anfall kommer den att vara väldigt trött, så ge den möjligheten att få vara ifred och sova, med eller utan dig. För anteckningar om datum, anfallets intensitet och hur länge det varade. Kontakta givetvis veterinär för att kontrollera om anfallet berodde på epilepsi eller hade någon annan orsak.

Fettlever Hepatisk lipidos

Det är en av de vanligaste ämnesomsättningssjukdomarna som drabbar fåglar och är mycket allvarligt, även om det inte behöver vara dödligt. Kroppens lever fungerar som ett filter för alla gifter i kroppen, därför är den extra utsatt för sjukdom. Fettlever uppkommer ff.a. genom övervikt pga. dålig kost och ingen motion. Det kan dock bero på genetiska anlag, gifter, papegojsjuka, andra infektioner eller vitaminbrist.

De första symptomen är en orkeslös fågel med dålig fjäderdräkt och förvuxna klor och näbb. Sedan kan de börja gå ner i vikt, få svullen buk och svårt att andas. Om den skadar sig blöder den ofta mycket eftersom blodet har svårare att koagulera. Man diagnostiserar sjukdomen hos veterinären genom att ta en biopsi, ett prov, på levern. Bästa förebyggande skötseln är att hindra övervikt, ge en väl sammansatt kost och daglig motion. En giffri miljö hjälper också till. Om man upptäcker felet i tid kan levern återhämta sig då levern har en fantastisk förmåga att reparera sig själv.

Foderkvalster eller mjölmott

Det händer någon gång varje år, både inom zoofackhandeln och inom livsmedelshandeln att skadat frö eller liknande produkter kommer ut till konsument, trots noggranna kontroller.

Du känner igen problemet om du finner frö som klumpar ihop sig som ett fint osynligt nät i fodret. Du kan även hitta små beiga larver eller flygande gråsilvriga mottfjärilar. De i sig är helt ofarliga för djuren. Problemet ligger i att de lever av svamptillväxt i fodret, vilket i sin tur är giftigt. Svamptillväxten är ett tecken på att fodret någon gång under tillverkningskedjan förvarats för varmt eller för fuktigt –därför är problemen också störst på sommaren.

Fransk fjäderfällning –BFDV och Polyomavirus

Fransk fjäderfällning visar sig genom att undulatungar tappar sina stjärt- och vingpennor precis innan eller efter de har lämnat holken. Det gör att de inte kan flyga. Oftast växer de ut igen, men ibland gör det aldrig det igen.

Första gången sjukdomen observerades var under 1870-talet i Frankrike, sedan dess har det observerats över hela världen och även i det vilda. Det är en sjukdom som det spekuleras mycket kring anledningen till med anledningar som dåligt foder, vitaminbrist, kvalster, för unga föräldrar, stress, inavel etc.

Först på 1990-talet lyckades forskare slå fast att sjukdomen orsakas av ett virus (BFDV Budgerigar Fledgling Disease Virus), samma virus som finns hos flera andra fågelarter. Det finns inget vaccin emot sjukdomen och eftersom det verkar behövas en utlösande faktor som t.ex. stress eller dåligt immunförsvar för att sjukdomen ska bryta ut är det bästa att hålla en god hygien och god skötsel hos dina fåglar. Det finns också ett annat virus, Polyoma-viruset, som ger samma symptom. Det upptäcktes för första gången i USA på 1980-talet.

Symptomen varierar med åldern på fågeln, blir de smittade när de är 2-5 veckor gamla dör de ofta, ibland helt utan symptom men annars slutar de växa, får deformerade fjädrar, samlar an väska i buken och kan blöda. Den lilla ungen kan också utveckla ataxi som ger

koordinationsstörningar som t.ex. huvuddarringar. Äldre fåglar som smittas utvecklar oftast ingen sjukdom, problemet med det är att de fortfarande kan smitta andra fåglar i upp till 7 månader efter smittningen. Sjukdomen kan också bli kronisk i en del fall och orsakar då viktminskning, en tunn fjäderdräkt och återkommande bakterie och svampinfektioner. Det räcker med att komma i närheten av en sjuk fågel eller något en sjuk fågel varit i kontakt med för att smitta ska kunna ske. Via fjäderdammet, spillning, urin, sperma, krävsekret eller slem från andningsvägarna. En del hävdar också att det kan smitta direkt via äggen, så ungen är smittad direkt vid kläckningen, men det är diskuterat. Ett virus går inte att bota med antibiotika, så kroppen måste själv ta hand om problemet. All behandling blir understödande för att stärka fågeln. Tyvärr är virusen resistent mot mångarengöringsmedel men Klorin och Virkon S dödar effektivt viruset. I övrigt överlever virusen länge och klarar även stark hetta. Isolera alla smittade fåglar som uppvisar symptom och ge det lååång tid! Misstänker man de här virusen i sin odling kan man omgående ta en död unge till en veterinär som kan ta blodprov och sekretprov för att finna viruset i.

Fågelinfluensa

Fågelinfluensan orsakas av ett virus och det är fastställt att alla fågelarter är mottagliga, men ingen vet hur mycket. Smittan överförs via kontakt med smittade djur. Därför bör fåglar i utomhusvoljärer inte kunna komma i kontakt med vilda fåglar och dess avföring.

Symptomen varierar starkt efter omständigheterna. De kan vara plötslig död, äggläggningen upphör, andningsproblem, diarré. Det smittar precis som andra virus genom fjäderdamm, spillning, urin, sperma, krävsekret eller slem från andningsvägarna.

Förgiftning

Läs mer under förgiftningar på smådjurskapitlet.

Fäderplockning

En fågel kan börja plocka sig av många orsaker. Men ett gemensamt kan sägas att det brukar uttrycka ett missnöjde med sin miljö eller vara ett tecken på ohyra. Det kan vara att ägaren plötsligt är hemifrån mera, att den fått en fågelkompis den inte gillar, den känner sig åsidosatt och ensam mm. Det är svårt att få dom att sluta plocka sig. Man kan jämföra med att få en människa att sluta bita på naglarna. Fågeln måste sysselsättas t.ex. med en fågelkompis och nya leksaker, så att den glömmer bort att plocka sig. Och om möjligt eliminera orsaken, om man nu vet den. Det krävs mycket tid och engagemang för att få den att sluta.

Förkylning

Om fågeln nyser, hostar har rinnande ögon och snuva kan den vara förkyld. Människor drabbas ofta av virus medan fåglar ofta drabbas av flera olika mikroorganismer samtidigt när immunförsvaret är nedsatt t.ex. pga. drag eller stress. Om fågeln sitter med andra fåglar bör den sjuka isoleras från dom andra. Sätt fågeln i ett rum som har hög luftfuktighet och värme runt 30°C. Behandlas inte förkylningen, kan det sekundärt leda till svårare följdsjukdomar.

Giardia lamblia

Det är en parasit som oftast smittar fåglar men även människor och andra djur. Smittan finns i tarmen och sprids via avföringen. Parasiten påverkar näringsupptaget och nedbrytningen av fett i kroppen. Högst dödlighet finns det hos unga fåglar och de som också är smittade av andra sjukdomar. En vuxen fågel kan verka frisk men sprida smitta, om de utsätts för stress kan symptomen vara omfattande med illaluktande och vattnig avföring, hela frön i avföringen och en apatisk fågel med uppburrade fjädrar.

Diagnosen kan vara svår att ställa, men om det misstänks ska en veterinär kontaktas omgående. Man söker efter parasiten med färska avföringsprov, max 10 minuter gamla och salivprov. Många mediciner dödar inte parasiten helt och flera kurer kan vara nödvändigt. Man ska vara extremt noggrann med hygien under behandling och hålla fågeln isolerad från andra fåglar.

Gikt

Gikt orsakas av ett överskott av urinsyra i blodet som skadar kroppens celler. Den exakta orsaken är inte känd men bl.a. vattenbrist, överskott av proteiner i fodret, felaktig diet, fetma, njursjukdom, mediciner, stress och olika infektioner. Det kan även vara ett medfött problem.

Det finns två typer – ledgikt som sätter sig på lederna och vävnader samt visceral gikt som sätter sig på de inre organen. Ledgikt är kronisk och mycket smärtsam, den tar längre tid att bli allvarlig och kan ofta behandlas. Visceral gikt blir snabbare akut och svårare att diagnostisera, tyvärr brukar det märkas först vid obduktionen på fågeln.

Symptomen på ledgikt är att fågeln har ömma ben, blir stelbent och får svårt att flyga. Den blir trött och minskar i vikt. En enklare behandling i ett tidigt skede kan vara att man drar ner protein och sockermängd i kosten och ger mer grönfoder och vatten. I kombination med extra motion kan sjukdomen läka ut av sig själv. Om problemet gått långt, då medicinerna kanske inte verkar så bra och fågeln har mycket ont kan det vara bättre för fågeln att låta den somna in, för att den ska slippa lida.

“Gul knopp”/ *Trichomoniasis Trichomonas gallinae*

Det är en parasit som är vanligast hos duvor men också kan drabba t.ex. undulater. Organismen är mycket känslig för uttorkning men kan leva hos en frisk smittbärare i upp till ett år. Den överförs när vuxna matar sina ungar eller hanen uppvaktar honan eller via avföringen.

Den håller till i munnen och svalget och orsakar ansamlingar av döda celler i mun och strupe som kan ses som gula knoppliknande utväxter i svalget –därav populärnamnet.

Djuren blir utmärglade, deprimerade, apatiska, sitter med uppburrade fjädrar, har svårt att stänga munnen, har matt fjäderdräkt och försöker svälja ofta med munnen öppen och en tydlig andning. De kan även ha balanssvårigheter, diarré och lukta illa. Har sjukdomen gått långt kan man se ett gulaktigt varigt tårflöde.

Veterinären tar ett sekretprov från mun eller svalg för att hitta parasiten. Man rengör bur etc. noggrant och medicinerar fågeln via dricksvattnet. Alla fåglar ska behandlas med tanke på risken med friska smittbärare. Utsikten för unga fåglar är ofta dåligt, många dör av utmattningen sjukdomen innebär. Vuxna fåglar klarar oftast sig om inte följsjukdomar kommer pga. fågelns utmattade tillstånd och dåliga immunförsvar.

Hemochromatos / Järnupplagring

Det är en sjukdom som är vanligast bland beostarar och tukaner, men förekommer även hos andra fåglar. Hos dessa fåglar samlas överskottsjärnet i levern. De tål helt enkelt inte "normal" järnhalt i kosten utan måste äta specialkost med lågt järninnehåll. I början av sjukdomen märks inga yttre symptom, men vid en röntgen kan man se att levern successivt blir större. Efter en tid kan fågeln insjukna i allvarliga symptom med leversvikt, ofta med vätska i buken som trycker ihop luftvägarna. Symptomen är andningsbesvär och ökat bukomfång.

Tyvärr går sjukdomen inte att bota, men man kan hålla den i schack med understödjande behandling, tappning av vätska i buken, samt blodtappning för att minska röda blodkroppar, som innehåller mycket järn.

Hypotermi

Hypotermi är en nedkylning av kroppen. Om fågeln t.ex. hamnat i toalettstolen eller i en hink med kallt vatten kan den drabbas av hypotermi. Det är ett akut tillstånd som ofta leder till döden. Det man kan göra är att snabbt värma fågeln utan att bränna den t.ex. med en värmefilt eller hårfön. Se till att fågeln blir ordentligt uppvärmd, så kan det vara möjligt att den överlever. Håll regelbunden koll på fågeln under det första dygnet efter olyckan (den mest kritiska perioden). Har fågeln fått vatten i luftsäckarna finns det en risk för infektion. Luftsäckarna är väldigt känsliga på en fågel. Tag omedelbar kontakt med veterinär.

Inälvsmask

Undulater kan angripas av flera olika sorters inälvsmaskar. De smittar via avföringen från andra fåglar och kan ofta överleva länge i fåglarnas miljö, särskilt om det är fuktigt. Det ger symptom som diarré, vikt förlust, matvägran, blodbrist, uppkastningar, långsam tillväxt, apati. Om du misstänker mask tar en veterinär ett avföringsprov för att bekräfta och fågeln behandlas maskmedel. Förebyggandebehandling genom god hygien är det bästa!

Kalkben

Kalkben kallas en infektion som orsakas av samma kvalster som näbbskabb. Läs med om sjukdomen under den rubriken.

Kräkningar / Matuppkastning

Om fågeln är uppburrad, hängig och kräks ring till veterinären. Om den är pigg som vanligt, äter och sen går direkt till en spegel eller annan leksak och kräks är det inte någon sjukdom. Den försöker mata sin leksak eller "den andra fågeln" i spegeln för att uppvakta. Hanar som lever utan hona eller med en annan hane kan ändå ha ett starkt behov av "familjesysslor". Han söker så ett surrogat till en hona, det kan vara en annan hane, en spegel, en människa eller liknande och kan bli så fixerad vid sitt surrogat att en riktig hona inte är intressant. Om den gör detta mycket ofta kan det tyvärr leda till en infektion i krävan och strupen.

Krävinfektioner

Fågeln kan kräkas upp ett gulvitt och illaluktande sekret som brukar smeta fast sig i fjäderdräkten. Fågeln kan ha en grönaktiv diarré och sitta med uppburrade fjädrar och vara mycket trött. Ta hjälp av en veterinär som kan diagnostisera om det är en sjukdom som orsakar infektionen t.ex. olika bakterier, a-vitaminbrist, skada på njurarna, candida, trichomoniasis eller aspergillosis.

Är det beteendet med matuppkastning som orsakar infektionen försök att bryta beteendet genom att ta bort föremålet för uppvaktningen och ge annan sysselsättning.

Luftsäckskvalster *Sternastoma tracheacolum*

De kan sitta i hela fågelns andningssystem och drabbar främst mindre fåglar som kanarier, finkar och då ff.a. gouldsamadiner.

Milda infektioner brukar inte ge några symptom men i allvarigare fall kan det låta när fågeln andas och de andas med "hela kroppen" att de spänner åt med klorna om pinnen och vippar med stjärten när de ska andas. De kan ha sekret i näsborrarna och andas med öppen näbb.

Diagnosen ställs ff.a. baserat på symptomen och att fågeln svarar på behandlingen som sker hos veterinären. Infektionen är allvarlig och många fåglar dör av den, även under behandlingen då gifter från de döda kvalstren kan skada fågeln. Karantän är en viktig del i att förhindra smittspridning eftersom man inte helt känner till livscykeln hos kvalstren och därmed inte de exakta smittovägarna.

Lunginflammation

Fågeln är apatisk med rossliga och korta andetag. Lunginflammation måste upptäckas snabbt, och den bör isoleras från andra fåglar. Fågeln ska omedelbart tas till veterinär där den ges antibiotika. Orsaken kan vara något giftigt den andats in. Svampinfektion, bakterieinfektion eller grav vitaminbrist.

Megabakterie

Megabakterien kan befinna sig i fåglarnas kräva och gör att de kastar upp mat och får diarré med mycket liten urindel. De tappar i vikt och verkar deprimerade. Infektionen är allvarlig och många fåglar dör, antingen akut på ett par dagar eller i kronisk form över flera månader.

Smitta sker vid kontakt med andra fåglar och inredning som mat och vattenskålar. Det diskuteras om det är en sjukdom i sig eller om bakterien hör till den normala tarmfloran och bara skadar fågeln om den får ett övertag. Den brukar bryta ut vid ökad stress och kan även drabba fåglar som är flera år gamla och haft bakterien hela tiden utan symptom.

Man diagnostiserar genom att ta prover från krävan eller i avföringen. Förebyggande är att t.ex. göra dricksvattnet surt genom äppelcidervinäger, citronsaft eller liknande. Vid påvisad infektion sker behandling hos veterinär.

Papegojsjuka / *Ornithos Chlamydophila psittaci*

(tidigare känd som Chlamydia ornithosis Chlamydia psittaci).

Orsaken till sjukdomen är en mikroorganism i Chlamydiafamiljen som är mindre än en bakterie, men större än ett virus.

Sjukdomen var tidigare fruktad, då den också kan angripa människor, men idag är det färre än 1% av de som drabbas som avlider. Sjukdomen ska trots detta tas på största allvar. Smitta sker genom att man andas in smittat fjäderdamm eller direkt från människa till människa.

Det ger influensaliknande symptom med hög feber, ömma muskler, förstörd mjälte och lever mm. Inkubationstiden för människor är normalt 1-2 veckor men kan också bryta ut flera år efter man blivit utsatt för smitta, det gör en kartläggning av smittspridningen mycket svår. Det sägs att människan kan utveckla en resistens mot sjukdomen efter sjukdomsfall.

Symptomen hos fåglar kan variera med allt ifrån en mild tarminflammation till influensaaktiga sjukdomssymptom med feber, slöhet, bristande aptit, avmagring, rufsiga fjädrar, hosta, depression, trötthet, nysningar, vattnig grön spillning (diarré), snorig i näsborrarna, andningssvårigheter, kramper eller till och med plötslig död. Friska smittobärare förekommer ganska ofta. En vuxen fågel kan ofta återhämta sig från sjukdomen, kanske upptäcker man inte den ens. Men fågelungar är det värre med, där är dödligheten 90%. I stort sett alla fåglar kan bära på papegojsjuka, både tama och vilda fåglar. Smittas mellan fåglar med sekret från slemhinnorna, spillning, fjäderdamm osv.

Om fågeln är sjuk bör den isoleras från andra fåglar och åtgärder måste göras för att inte heller du skall bli smittad (skyddande kläder osv.). Tänk också på att fågeln kan ha smittat dig och andra fåglar i dess omgivning. Det kan vara en god idé att testa alla fåglar som har varit i kontakt med fågeln. Var också noggrann med att rengöra bur, mat och vattenskålar varje dag med ett desinfektionsmedel. Se till att fågeln inte utsätts för stress och som alltid vid sjukdom är det extra viktigt med en näringsrik kost.

Papegojsjuka kan påvisas genom blodprov, där man finner antipartiklar mot sjukdomen. Man behandlar fågeln med hjälp av antibiotika och normalt sett brukar fågelns allmäntillstånd förbättras så snabbt som efter ett par dygn. Självklart beror behandlingens framgång också på fågelns grundtillstånd om den samtidigt är smittad av andra sjukdomar osv.

Sjukdomen bör också följas upp efter behandlingen med ytterligare tester eftersom behandlingen inte alltid är 100 % effektiv, även om sjukdomssymtomen avtagit

Har man misstanke om att ens fågel är smittad, skall man kontakta veterinär som om det är ett bekräftat fall ska anmäla fallet till smittskyddsläkaren i länet, till miljökontoret eller motsvarande i kommunen samt till Smittskyddsinstitutet (SMI).

Poxvirus

Poxviruset orsakar vårtor, papillomer på fåglarnas slemhinnor och andra områden utan fjädrar. Det finns olika former en variant som ff.a. sätter sig utan på kroppen och en variant som skadar slemhinnor i kloaken, svalget och ögonen. Förutom symptomen som syns kan man ta vävnadsprov och finna viruset i. Smittar mellan direktkontakt med fåglar men även insekter kan sprida smittan korta avstånd mellan olika voljärer och liknande. Man kan även finna friska smittbärare. Karantän är att rekommendera för nya fåglar!

Eftersom det är ett virus finns inga antibiotika eller liknande utan man lokalbehandlar och försöker främja fågelns immunförsvar. Många överlever infektionen om den sätter sig utanpå kroppen, däremot är den variant som angriper slemhinnorna oftast dödlig. Sjukdomen syns främst hos amazonpapegojor och kanarifåglar.

Reovirus

Det handlar om ett virus som härjade i England på tidigt 2000-tal som bl.a. ställde in alla utställningar hela 2003! Inkubationstiden är två till nio dagar och fågeln dör ofta därefter, ibland utan att visa några symptom. Det ger väldigt varierande symptom som ytterligare försvårar en korrekt diagnos. Vanligast är inflammation av levern och tarmarna, vilket ger depression, brist på aptit, viktnedgång och diarré. Andra symptom är blodbrist, blödningar, uppsvullnad av buken, svårigheter att andas, att det kommer snor ur näsborrarna, koordinationsproblem, förlamning, ögoninflammation, att huvudet sväller upp och lunginflammation. Friska smittbärare finns och det är oklart varför en del överlever utan symptom.

Tyvärr finns det ännu inget botemedel för sjukdomen. det enda man kan göra är att isolera fågeln och att se till att den har det varmt, ge näringsrik mat, en stressfri miljö osv. Var extra noggrann med hygien, t.ex. så dödar Virkon S (finns i butiken) viruset. I dagsläget har man inte hittat nya fall utanför England, men virus som börjar någonstans har en tendens till att dyka upp igen på nya platser!

Ruggning

En fågel byter normalt fjäderdräkt dvs. ruggar en eller två gånger om året. Den tappas inte alla fjädrar samtidigt utan byter ut den efter hand. Den nya fjädern kommer ut i ett hölje som fågeln pickar sönder så fjädern öppnar sig. Misstolka inte ruggningen för sjukdom eller ohälsa, det är helt normalt! Under ruggningen krävs det extra fett, proteiner och vitaminer i kosten så att nya fjädrar kan bildas snabbt.

Röda fågelösa *Dermanyssus gallinae* –och andra underarter

Fågelkvalster är små, mindre än ett knapptålhuvud, om man trycker fingret över dem blir fingret helt rött. De är vanligast i stora fågeluppfödningar och gömmer sig från ljuset i sprickor och håligheter och är mest aktiva på natten. De kan även angripa reptiler, katter, smådjur, hundar, hästar och människor. Fågeln blir irriterad och orolig, får klåda och kala fläckar i fjäderdräkten. Om holken är angripen kan honan lämna ägg och ungar. De får blodbrist, blir försvagade och kan dö om det får gå långt. Ungar är ännu känsligare och kan snabbt dö av blodbristen. Veterinär skriver ut ett insektsdödande pulver som pudras i holkar och i fågelns miljö. Allt i buren kokas och desinfekteras t.ex. med Klorin eller virkon S. Pulvret får inte användas innan ungarna fått sin fjäderdräkt.

“Scaly Face” eller näbb och fotskabb *Cnemidocoptes pilae*

Om undulaten är angripen kommer först en gråvit beläggning vid näbben, runt ögonen eller på fötter och ben. I svåra fall ser det ut som svampbeläggningar i munvecken. Kvalstret borrar sig in i näbben, in under fjällen på fötter och ben samt omkring ögonen. I allvarliga fall kan näbb och ben missbildas. Detta beror på att kvalstret efter hand helt genomborrar näbben som blir porös, nästan som ett kex. Djuret kan leva länge, ibland i flera år utan att verka påverkad. Tyvärr är det ofta därför många inte gör något för att döda kvalstren.

Det pratas fortfarande på många håll att det är svamp som orsakar sjukdomen och verkningslösa svamppreparat skrivs även ut av veterinär. Ofta rekommenderas också olika oljor som ska dörda kvalstren när de smörjs på ben och näbb, det fungerar ofta mycket dåligt. Idag används Ivomec som droppas under vingarna och tas upp av kroppen i kombination med desinficering av undulatens miljö och bur. Detta **MÅSTE** ske i samråd med en veterinär, annars kan resultatet döda fågeln, det finns flera versioner av preparatet och det kan bli väldigt fel om man experimenterar själv.

“Semestersjuka” fåglar

Varje år, när semestertiden är igång brukar det här problemet uppstå i många “passningshem”. Det kan vara allt ifrån lite dålig mage till apati och även plötslig död. Det beror på att djuret blir mycket stressat av skillnader från vardagen. Nya ljud, lukter, människor kan utlösa olika sjukdomar som ligger vilande hos djuret. Det är alltså bättre att låta någon sköta dina fåglar hemma hos dig istället för att flytta på fåglarna.

Spolmask

Spolmasken lever i fåglarnas tarmsystem och ger dem diarré, de tappar i vikt och får en sämre fjäderdräkt. Smittar via avföring från smittade fåglar. Man tar avföringsprov där äggen finns, sedan behandlas med maskmedel. Desinfektera buren ordentligt eftersom äggen är mycket tåliga och kan överleva länge i en smutsig bur.

Spretare

Så kallas fågelungar på ett par veckor, får ben som stelt står rätt ut från kroppen. Det sägs bero på ett för grunt hål i holken, att honan ligger för tungt på ungarna, kalkbrist hos honan eller vitaminbrist. Vår egna åsikt är det sistnämnda, sjukdomen har många likheter med rakitisk –alltså engelska sjukan som ju orsakas av en D-vitaminbrist –som i sin tur ger en kalkbrist.

Det verkar sällan kunna kureras utan förebyggande åtgärder med bättre kost och tillgång till solljus eller fullspektrumlampor till nästa kull är det man får lära sig. Om benen är helt stela gör man bäst i att avliva ungarna som lider av sina skador.

Struma / Jodbrist

Djuret har andnöd och kastar upp foder. Även ett dåligt immunförsvar, att fågeln verkar deprimerad och apatisk med en sämre ämnesomsättning. Det beror på att sköldkörteln som styr ämnesomsättningen och värmeproduktionen förstoras och trycker på luftstrupen, det kan leda till döden. Det ses främst hos undulater som endast äter näringsfattiga frön utan några tillskott. Som förebyggande är både sepiaskal eller jodblock bra att ha i buren, om det väl har inträffat tar du kontakt med en veterinär som skriver ut en jodlösning som tillsätts vattnet.

Svampinfektion Aspergillosis

Det är en vanlig mögelsvamp som man t.ex. kan hitta i gammalt bröd eller annan gammal mat. Den trivs i varma, fuktiga och helst mörka miljöer och kan drabba många fågelarter men också däggdjur och människor. Fågeln blir smittad genom att andas in sporer från luften eller äta dem från maten. Det smittar inte fåglar emellan. Kroppen klarar av att utsättas för små mängder sporer men om de etablerar sig ordenligt produceras giftiga ämnen som skadar kroppen. Det växer till inuti fågeln ungefär som möglet på bröd och skapar kolonier som blir små knölar kring andningsvägarna. Om man har medicinerat fågeln ofta med antibiotika ökar det risken för att svampen ska slå till. Det finns två former, en akut och en kronisk. Den akuta är ovanlig och hittas främst på fågeltransporter som hålls väldigt trångt och ohygieniskt. Det blir som en toxisk chock för fåglarna som tappar aptiten, dricker stora mängder, urinerar mer, har svårt att andas och dör på ett par dagar. I kronisk form visar fågeln andningsbesvär, är snorig och svullen i ansiktet. Den kan ha svårt att röra sig, vara tystlåten och ett klickande ljud kan höras när den andas. De har dålig aptit och kan ha grönaktig diarré.

Det är svårt att bekämpa och antisvampbehandlingen tar lång tid. Bäste förebyggande åtgärden är att använda foder av god kvalitet och hålla en god hygien. Håll bur och inredning torr och välstädad. Man tar blodprov hos veterinären för att se efter en ökning av vita blodkroppar som tyder på sjukdomen. Den kan också röntgas för att hitta svampkolonier i andningsvägarna. Eller tas vävnadsprov som man gör en svampkultur på.

Tuberkulos –Mycobakterium

Tuberkulos kan smitta från fågel till människa även om det är ovanligt. Risken är större för riskgrupper med lågt immunförsvar t.ex. barn, HIV-smittade, cancerpatienter och äldre. Smittan kan överleva i fåglarnas miljö i flera år och smittar via direktkontakt, intag och inandning av avföring. Även genom smittade miljöer t.ex. voljärer, skor, rengöringsverktyg etc. Inkubationstiden från att fågeln blir smittad till att sjukdomen bryter ut, kan dröja i veckor till flera månader. Vissa menar till och med att det kan ta år innan den bryter ut.

Tuberkulos kan orsaka en stor variation av symtom såsom viktminskning trots att fågeln äter mycket, muskelmassan minskar, depression, matt och tufsigt fjäderdräkt, diarré, uttänjning av buken, depression, slöhet, svaghet, lamhet, ökad törst och urinering (polyuri) och svårigheter att andas. När sjukdomen är riktigt allvarlig, kan neurologiska sjukdomstecken observeras såsom obalans, svaghet, en oförmåga att gå och att hålla fast om sittpinnen eller flyga. I sällsynta fall kan plötslig död, utan några yttre symtom förekomma. Att diagnosticera tuberkulos hos levande fåglar kan vara väldigt svårt och ta lång tid hos veterinären. De tittar bl.a. efter ökade vita blodkroppar och minskade röda och röntgar för att se efter en förstörd mjälte eller lever som ibland har knölar –tuberkler. De kan även finnas i lungor och matsmältningssystem. Det finns också flertalet mer avancerade analyser som kan tas. Det är väldigt svårt att kurera en fågel från tuberkulos och tyvärr slutar det ofta med att fågeln dör. Behandlingen måste i vilket fall ske under en lång tidsperiod. De sjuka eller misstänkt sjuka fåglarna ska isoleras och som förebyggande ska man minska stress för fåglarna genom att inte hålla dem trångt, god ventilation i anläggningar, bra ljusförhållanden och att fågeln får en näringsmässigt balanserad diet.

Värpnöd

En hona med värpnöd skall behandlas direkt, annars kan det sluta med döden. Man brukar se det då en hona sitter uppburrad på burbotten och verkar allmänpåverkad. Äggen känns om man känner på magen ovanför kloaken. Det orsakas av kramp i äggledaren så att undulaten inte kan få ut ägget. Orsakerna till det kan vara många t.ex. för lite motion, fetma, vitaminbrist, för täta kullar, dålig kondition, skadade, missbildade eller tunnskaliga ägg pga. kalkbrist, infektion i äggledaren mm.

Behandla med ökad fuktighet och värme som verkar muskelavslappnande därför hjälper det ofta genom att äggen läggs inom ett par timmar. Försök inte att krossa ägget inne i undulaten det resulterar bara i infektion och död. Blir undulaten riktig svag är det bara att vända sig till en veterinär. Många är uttorkade så extra vätska behövs, särskilt om den värmebehandlas.

Hos veterinären kan fågeln få en kalkinjektion för att få kraftigare sammandragningar och D-vitamininjektion för att underlätta kalkupptaget. De kan även använda en hormongelé som appliceras i kloaken som mjukar upp och slappnar av den så ägget lättare kan komma ut.

Vitaminbrist

Fjädrarna kan få svarta fläckar och ögonen tycks förlora sin färg, eller färger aldrig riktigt ut. I fall där det går riktigt långt, kan fågeln bli riktigt hängig, och i vissa fall slänger den huvudet fram och tillbaka. Den får svårt att se och pupillen reagerar inte fullt ut på olika ljusstyrkor. I det läget är det bråttom att få i den näringen. Anfallen påminner en del om ett epilepsianfall.

Det man även får ta med i beräkningen med vitaminer, är att inte ge den för mycket. Överdosering av ett vitamin, kan göra att kroppen får svårt att ta upp andra vitaminer. Vilket kan leda till olika bristsjukdomar på lever, skelett eller njurar. Följ förpackningsinstruktionerna!

Överdriven äggläggning

Det är ett vanligt problem som kan leda till värpnöd och tom. döden för honan. Orsakerna är inte klarlagda, men den konstgjorda inomhusmiljön utan naturliga årstider är en orsak. Höns då, de klarar av att lägga massor av ägg? De är avlade i generationer för detta och äter också en helt annan kost för att klara av det beteendet!

Lättast är att försöka störa honan i hennes äggläggning. Ändra miljön helst så att hon tycker den är olämplig för att få ungar i. Det kan kännas olustigt att få henne att trivas sämre, men alternativet att hon ska bli ordentligt sjuk och kanske dö är inte ett bättre alternativ.

Ta givetvis bort eventuell holk till att börja med! Sära honan från partnern, undvik all kontakt som stimulerar parning och äggläggning som att klia henne på ryggen eller bakdelen. Förändra dagsljus-mängden i perioder om 3-4 veckor med korta dagar 6-8 timmar tänt med långa dagar 12-14 timmar tänt. Det är tillräckligt korta intervall för att den naturliga hormonstimulansen för äggläckning inte ska komma igång. Flytta runt buren i olika rum och möblera om i den. Lagg också om utfodringen så honan får extra kalk och ett kraftigare foder (men hög proteinandel kan verka potenshöjande) så hon inte blir försvagad lika snabbt av äggläggningen.

Olika arter fungerar på olika sätt. Nymfkakaduor (tid. Nymfparakiter) lägger ofta bara ett visst antal ägg för att sedan sluta, tar man bort den fortsätter fågeln lägga ägg för att komma upp i det antalet. Undulater gör inte så, deras ägg kan man ta bort direkt. Hos vissa arter kan man lägga in substitutägg som de får ruva på för att sluta lägga egna ägg. Om detta inte räcker för att få henne att sluta kan honan idag hormonbehandlas eller kastreras hos en veterinär, riskfritt men kanske nödvändigt.

Vanliga sjukdomar hos reptiler

Vi har valt att lista ett par vanligt förekommande sjukdomar hos reptiler samt lite kring vad de beror på och hur de kan undvikas eller botas. Listan är i alfabetisk ordning för enkelhetens skull. Vi har lånat en del information från Djursjukhuset Roslagstull som är kända för sin kunnighet.

Benskörhet / MBD -Metabolic Bone Disease / Mjukt skal hos sköldpaddor

Sjukdomen orsakas av felaktig utfodring med kalciumbrist och brist på UV-ljus som ger d-vitaminbrist. Det är en sjukdom som kommer smygande med små symtom i början men som är livshotande och kan ge livslånga defekter på djuret. När kroppen börjar få en låg kalcium-halt kompenserar kroppen genom att bryta ner det egna skelettet för att lösa kalcium i blodet. Symptomen varierar från stela leder, ätsvårigheter mm. till livshotande tillstånd där djuret inte kan resa sig utan hasar fram med frambenen, blir förstoppad, matvägrar etc. Behandlingen består av ändrad utfodring och miljö, injektionsbehandling med kalk, antibiotika, vitaminer och hormoner. Många kan återhämta sig, men ofta kvarstår någon typ av skelettskador hela livet.

Blistersjuka

Det brukar drabba djur som hålls i en fuktig och smutsig miljö där de hela tiden utsätts för bakterier som skadar dem. Det är vanligt på leguaner. Symptomen är vätskefyllda blåsor på undersidan av kroppen som kan brista och ge kraftigt infekterade sår.

Blodförgiftning

Är en allvarlig infektion som sprider sig i hela djuret via blodet och kan orsakas av ett flertal bakterier. Små infektioner, exempelvis i sår, kan vara inkörspporten, tillsammans med felaktig utfodring som försvagar djuret, sprida infektionen. I takt med att vitala organ blir angripna så försvagas de ytterligare, och andra sjukdomssymptom ses. Det kan till exempel visa sig som kraftiga hudrodnader och blödningar i hud och slemhinnor. Det krävs snabb, intensiv behandling hos veterinär annars dör djuret.

Coccidios

Coccidia är en vanligt förekommande tarmparasit hos t.ex. skäggagamer. Normalt orsakar parasiten inte några sjukdomssymptom i fångenskap men om hygien är eftersatt och parasiten ansamlas i stora mängder kan den orsaka skada för djuret t.ex. matvägran, diarré, avmagring och kan även hämma immunförsvaret som gör det lättare för andra sjukdomar och bakterier att skada djuret. En veterinär kan finna *Coccidia* i färskt avföringsprov. Behandling är avmaskningsmedel under en lång tid och exemplariskt skött hygien i terrariet.

Drunkning

Det kan låta banalt men är inte ovanligt att särskilt ödleungar drunknar i stora vattensålar. Även vattensköldpaddor kan drunkna av utmattning om de inte har någonstans att klättra ur vattnet.

Fettlever

Hos vuxna feta ödlor t.ex. skäggagamer händer det ibland att fett lagras på i stor mängd i levern, som då inte orkar arbeta normalt. Symptomen är ofta diffusa i början, men leder till matvägran, avmagring och slöhet. En veterinär ställer diagnosen med hjälp av ett blodprov kombinerat med ett vävnadsprov från levern. Behandlingen är mycket svår och krävande.

Ofta måste ödlan tvångsmatas eller matas med sond i flera veckor medan levern återhämtar sig. Tyvärr inser ofta inte djurägaren hur allvarligt sjuk ödlan är och söker veterinär i sent skede, varför behandlingen ofta insätts alltför sent och ödlan därför inte går att rädda.

Främmande föremål i magen och tarmen

Reptiler kan råka äta en mängd konstiga föremål som de inte borde. Vanligast är sand, grus och bark från terrariet, men även knappar, mynt och liknande utanför terrariet innebär en risk. Har man otur kommer föremålet inte ut den naturliga vägen, eller med hjälp av lavemang, utan måste opereras bort av en veterinär med kostnaden som följer.

Förgiftning

Läs mer under giftiga ämnen och växter på smådjurskapitlet.

Förstoppning

Förstoppning tillhör reptilers vanligaste sjukdomsproblem. Det orsakas ofta av att djuret äter av underlaget i terrariet som sen klumpar ihop sig till "cement" i magen och tarmen. Tillståndet kan snabbt bli livshotande. Vissa ödlor går att rädda genom att bl.a. spola igenom tarmen men bäst är förebyggande åtgärder som att noggrant kontrollera så att djuret inte äter av underlaget, bada dem regelbundet och ta för vana att hålla koll på om djuret gör ifrån sig regelbundet för att snabbt kunna märka av förändringar.

Lunginflammation

Lunginflammation orsakas av nedkylning och är svårbehandlat i sent skede. Symptom kan vara slött beteende, upphörd aptit, djuret andas ansträngt och väsande "som en fisk på torra land". Isolera den genast från andra djur och kontakta en veterinär.

Missbildad sköld och förvuxen näbb hos sköldpaddor

Är oftast följden av felaktig utfodring, fram för allt felaktig balans mellan kalcium och fosfor i kosten och proteinöverskott. De defekter som har uppkommit kan inte återställas, men man kan korrigera foder och tillskott så att inte fler problem uppstår.

Munröta

Brukar hänga ihop med dålig utfodring, andra sjukdomar eller felaktig miljö. Tidigt ser man att de saliverar mer och rodnar i slemhinnan, sen kommer ostliknande ansamlingar av var i munnen och dålig andedräkt. Djuret slutar att äta och brukar sitta med munnen öppen eller totalvägra att öppna munnen när man vill titta efter. Ibland mörknar tänder och tandkött till nästan svart. Det krävs en intensiv behandling där man rengör munnen, ger antibiotika och tvångsmatar djuret för att det ska kunna läka –det görs alltid hos veterinären.

Penisprolaps / Penisframfall

Det är att penis inte dras in på djuret, vi vet inte varför det händer. Märker man det snabbt kan man massera in penis igen, men ofta har den hunnit bli torr och skadad i slemhinnan och behöver amputeras. Djuret kan oftast leva som vanligt om det inte hunnit bli infekterat.

Salmonella

Det är normalt att reptiler kan ha salmonellabakterier i sin tarm, oftast orsakar det ingen sjukdom hos djuret men kan smitta oss människor och andra djur, som t.ex. sällskapsfåglar, i hushållet. Var noggrann med hygien kring dina reptiler så är risken att bli drabbad mycket liten. Den enda smittvägen är om djurets avföring kommer in i oss via munnen. Så tvätta händerna efter du hanterat din reptil och diska inte mat/vattenskålar med era vanliga diskborstar i köket utan med speciella redskap i badrum eller grovkök.

Svanslossning

Olika geckos tillhör en del av de ödlearter som har förmågan att lossa svansen då de känner sig hotade. Man ska därför alltid vara försiktig med att gripa tag i svansen på en gecko, eftersom man annars kan bli stående med svansen i handen! Skulle detta trots allt hända, så brukar en ny svans ganska snabbt kunna växa ut igen. Den blir dock aldrig lika jämn och vackert tecknad som den gamla svansen.

Svullna ögon

Orsakas oftast av A-vitaminbrist och bakteriella infektioner. Tillståndet behandlas oftast med A-vitaminer i injektionsform hos en kunnig veterinär tills svullnaden går tillbaka så mycket att djuret hittar sin mat och börjar äta igen. Därefter är det viktigt att ändra utfodringen så att djuret får i sig tillräckligt med A-vitamin. I lindriga fall finns det ögondroppar att köpa.

Tandsten

Ödlor kan också få tandsten som leder till infektioner i tandköttet, och i värsta fall i käkbenet. Försök att regelbundet inspektera öd lans tänder. Vid tecken på missfärgning av tänder eller tandkött bör du kontakta en veterinär för snabb åtgärd. Om infektionen hinner sprida sig till benet kan sjukdomen vara mycket svår att behandla.

Urinsten

Överskott av mineraler och proteiner från fodret kan fällas ut i urinen som kristaller som sedan byggs på och bildar stenar i urinblåsan. Många gånger behöver urinstenen inte orsaka symptom hos djuret, men ibland ses blod i urinen, eller tecken på smärta eller svårighet vid urinering. Diagnosen ställs med hjälp av röntgen. Behandlingen är kirurgisk.

Värpnöd och problem med könsorganen

Alla reptilhonor kan drabbas av värpnöd, dvs. att äggen inte kommer ut som de ska. Vanligt är detta ett problem i samband med kalciumbrist eftersom äggen då inte har normalt form och tjocklek på skalet, det kan göra dem svårare att pressa ut. Det kan krävas operation hos veterinären, kontakta alltid dem om du misstänker värpnöd.

Ömsningsproblem

Om de flesta ödlearter hålls i en torr miljö utan tillgång till badmöjlighet eller fuktighetslåda, så är det mycket vanligt att de får problem vid ömsningen. Ofta blir små hudflagor sittande kvar t.ex. på tårna. När djuret fortsätter växa fungerar dessa kvarsittande hudflagor som "gummisnoddar" och stryper blodförsörjningen. Klon ramlar av, och yttersta delen av tån kan skrupna och falla bort. Ibland kan öd lan i stället ha problem med att bli av med all hud på ögonlocken. Kvarsittande rester kan irritera, varför öd lan kanske gnuggar huvudet mot föremål i terrariet, och därmed riskerar att skada hornhinnan. Ge tillgång till fuktighetslåda, bada djuret regelbundet och om "ömset" sitter löst kan du hjälpa till med att ta bort det från tår och liknande.